

interferențe

<https://issuu.com/interferente>

Cornel Ungureanu:
istorie și critică literară
în spirit geopolitic

Medicul caransebeșean
Constantin Popasu
despre *Eminescu*

SIMBOL

Symbolistica
Spadei

FILOZOFIE

Nae
Ionescu
Recuperat de
Ioan Dur

INTERVIURI

Andra Mateucă
Doltu Iuliana

Reuniunea Filarmică din Caransebeș,
în sala cinematografului Luna la
începutul secolului trecut
(sursa: colecția prof. Cornel Hamat)

Vedere din Teius la începutul secolului
trecut (sursa: colecția Constantin Liuba)

Înainte de 1918 această stradă comercială
se numea Matei Corvin. Imagine din 05.07.1911
(sursa text/foto: colecția prof. Cornel Hamat)

Clădirea fără etaj de lângă Com. de Avere
adăpostea în 1909 cofetăria Rauschild, apoi ai
au urmat librăria Paulcescu, atelierul radio
Ratbauer și în curte școala de șoferi după 1950
Vedere din 9.10.1909.
(sursa text/ foto: colecția prof. Cornel Hamat)

FONDATOR:
MARIA BOLOGA

MEMBRII DE ONOARE
CORNEL UNGUREANU & MIRCEA BRAGA

DIRECTOR:
Danciu Petru Adrian
office.gnostic@gmail.com

REDACTOR SEF
Ioana Pușcaș
ioanaanamapuscas@gmail.com

REDACȚIA:
Barbu Moacă,
Gabriela Chiciudean,
Liliana Danciu,
Ana Borcean,
Sorina Jur,
Alexandru Petria

COLABORATORI:
Daniela Haidău
Emanuela Camelia Patricia Jucu
Ion Dur
Anastasia Coste
Constantin Brătescu
Gabriela Chiciudean
Ioan Jorz

IMAGINE COPERTĂ
Petru Adrian Danciu

Contact:
interferente@gmail.com
Str. Nicolae Corneanu, nr. 6
Caransebeș, Jud. Caras-Severin, cod. 325400
tel.: 0255-514.609

Grafică & tipărire:
Casa de Cultură „George Suru” - Caransebeș

ISSN 1454-6086

Autorii articolelor sunt responsabili de conținutul acestora.
Redacția nu își asumă nicio responsabilitate.

2 Caransebeș
în imagini
de altădată

Barbu Moacă

5 Simbolică
Spadei

Daniela Haidău

8 Vicile contemplării și
erotismul mistificat.
O analiză mitocritică.
Partea a II-a

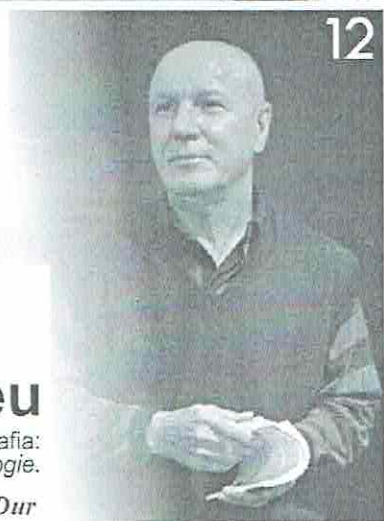
Emanuela Camelia Patricia Jucu

Nae Ionescu –
cadre de pornire
pentru un alt eseu

Fragment din monografia:
Nae Ionescu. Între metafizică, politică și teologie.

Ion Dur

12

Cornel Ungureanu:
istorie și critică literară în spirit
geopolitic

Liliana Danciu

16

Anastasia
Coste

20

Interviu cu poeta timișoreană
Andra Mateucă

23

Medicul caransebeșean
Constantin Popasu despre Eminescu

Constantin Brătescu

Alexandru
Petria

Dragii mei cititori 26

Interviu cu
pictorița
Doltu Iuliana

Pușcaș Ioana

28

Poezii

25

Gabriela
Chiciudean

Ioan Jorz

Casa de Cultură "George Suru", Caransebeș

Colegiul Național
„C.D. Loga”
Primăria Caransebeș Casa de Cultură
„George Suru”

BANDAJ PE LACRIMI

Când?
07.12.2022, ora 16:00

Unde?
Casa de Cultură
„George Suru”

Prof. bilet:
15 lei

Campanie de voluntariat
Edita a VII-a

CERUL MILITAR
CARANSEBES

Organizat de JZ1
incepand cu
perioada
01.12.2022
ora 14:00

EXPOZIȚIA DE PICTURA

de către
DOLTU ILIANA

ASOCIAȚIA CADRELOR MILITARE
IN PRESENȚA ȘI ÎNTOALȚA
DE LICEULUI TEODOR ȘTEFAN

Episcopia Caransebeșului
Vă invităm să participați la concertul

Isus bine ai venit!

10-8 decembrie 2022
ora 17:00

Sala de Sărbători, Mitropolia Nevoșea-Cărbonești
a Episcopiei Caransebeșului

În colaborare cu
Colonia și centrul de Creștinism Interconfesional
Zărnici, parohia 101335 al Episcopiei Caransebeșului
alături de elevii: Alina Tamara
Alina - Reșci, Mălina Lăpăș
Acordion - Lucian Marș
Flaut - Bocsan Cătălina
Contraalt - Lilian Gălbănescu

Eveniment organizat cu binecuvântarea
Președintelui Protopieriei, Episcopiei Caransebeșului
Dr. Andrei Ștefan

EPISCOPIA CARANSEBESULUI

Parohia 101335 al Episcopiei Caransebeșului
Episcopia Caransebeșului

SPECTACOL ȘTEAUA DE POEZIE

ASOCIAȚIA DIMITEADA DIN CADRELE PAROHIEI SĂCULEȘ, MARE
MULTEȘIC DIMITEADA DIN CARANSEBES, ORGANIZEAZĂ
SPECTACOLUL ȘTEAUA DE POEZIE

PARTICIPANȚI

- Grupul DIMITEADA și Asociația DIMITEADA - Caransebeș
- Grupul de copii al CLUBULUI DE CĂNTĂRI din Caransebeș
- Ansamblul JIWI GUGULANI din Caransebeș

14.12.2022 ORA 15.30

VĂ AȘTEPTĂM CU DRAG!

Episcopia Caransebeșului

Grupul vocal „Etnos” din Caransebeș

CONCERTUL DE COLINDE

PAULA SELING

INVITAT
GRUPUL PSALTIC
„ETHOS”
ȘI ETNOJAZZ ENSEMBLULUI

TRAIAN DODA - ÎN CARANSEBES

MIRACOLUL CARE ADUCE PACEA

Concert de colinde

INTRODUCĂ LIBERĂ

15 decembrie 2022 | ora 18:00
CASA DE CULTURĂ „GEORGE SURU” CARANSEBES

OTCCE (Căminul Tinerilor Creștini) Caransebeș
DJ MARIUS
www.episcopiacaransebes.ro

CASA DE CULTURĂ
„GEORGE SURU”
CARANSEBES

VĂ INVITĂ LA
VERSAJUL DE DEBUT ȘI
EXPOZIȚIE DE PICTURĂ

Paraschiva

MURARIU
CRISTIANA
ALEXANDRA

Luni
19.12.2022
Ora 16:00

Prezentare:
prof. BELCIU LUCIA MARIA

ORGANIZAT DE
OTCCE (CĂMINUL TINERILOR CREȘTINI)

Asociația Culturală JIWI GUGULANI din Caransebeș

Vă invităm la Spectacolul

"Sărbători la Gugulani"

Miercuri, 21 Decembrie-ora 17:00

În sala de spectacole a Casei de Cultură "George Suru" din Caransebeș

• Dansuri populare și dansuri țigănești în compania
copiilor de la Ansamblul JIWI GUGULANI
• Cântec populare și colinde tradiționale
• Grupul vocal al Ansamblului JIWI GUGULANI
• Gălbănescu popular de arină și mestri "Iun Romănu" - secție
Caransebeș Clasa de canto populară prof. Adina Iurcescu
• Ansamblul "Tiblicum" al Colegiului Național
"Traian Doda" din Caransebeș

Vă așteptăm cu drag!!!

Intrarea este liberă

OTCCE (CĂMINUL TINERILOR CREȘTINI)

CASA DE CULTURĂ
„GEORGE SURU”
CARANSEBES

Revelion

20 22
23

PIAȚA REVOLUȚIEI

22:00 - 22:02
DESCHIDEREA
"REVELIONULUI"

22:02 - 00:00
DJ MARIUS
KREMY KARAOKE

00:00 - 00:10
TÂLCUR DE ANIMĂ

Simbolicistica Spadei

Daniela Haidău

Despre autoare:
Licențiată în psihologie, psiholog
clinician autonom, psihoterapeut
în specialitatea psihoterapie
prin relaxare și simboluri.
Poetă preocupată de pictură abstractă.
Deține un Cabinet Individual de
Psihologie în Caransebeș.

Dicționarul explicativ al limbii române definește cuvântul spadă ca fiind substantiv feminin și însemnând o armă formată dintr-o lamă dreaptă cu două tășuri, din gardă și mâner, cu care se poate tăia și împunge.

Denumirea spadei medievale și moderne are la origine cuvântul latin *spatha*, prin care se desemnează arma, folosită de cavalerie pentru lovit, din epoca romană și perioada migrației popoarelor, mai lungă decât gladiusul, cu lama dreaptă și prevăzută cu două tășuri. Acest termen are ca bază etimologică cuvântul antic grecesc *spathe*, care a fost preluat în limba latină sub înțelesul de „obiect lung și plat” pentru amestecat diferite substanțe.

Spada, este în primul rând, simbolul stării militare și al virtuții sale principale, vitejia, precum și al funcției, al puterii sale. Această putere are un dublu aspect: distrugător – dar distrugerea poate fi aplicată nedreptății, făcătorilor de rele, ignoranței, putând deveni astfel pozitivă: constructiv, când stabilește și menține pacea și dreptatea.

În sensul constructiv spada este utilizată ca emblemă regală: spada sfântă a japonezilor, a khmerilor, a hanilor. Asociată cu balanța ea evocă în primul rând dreptatea: desparte binele de rău, lovește vinovatul.

Lumea biblică este generoasă în evenimente violente și povestiri războinice, sabia dovedindu-și o redutabilă eficacitate, arta forjării și secretele metalurgiei, răspîndindu-se în Orient, pentru că aceea este lumea biblică. De cele mai multe ori sabia este un instrument al distrugerii („Să nu ieșiți la cîmp, nici la drum să nu plecați, căci sabia dușmanului și groaza sînt pretutindeni”, *Jeremia*, 6, 25). Sabia este prezentă sub dublul său aspect, protector și pedepsitor. Yahve promite poporului evreu să-l ferească de sabie, dar cu sabia va lovi cînd poporul lui Israel de se va închina altor zei („Domnul va judeca cu foc și cu sabie pe tot omul și mulți vor fi cei care vor cădea de bătaia Domnului”, *Isaia*, 66, 16”).

În tradiția biblică sabia face parte din cele trei flageluri: război – foamete

– ciumă. Această trilogie se află în mod special în *Jeremia* (21, 7, 24, 10) și în *Iezechiel* (5, 12-17; 6, 11-12; 12, 16, etc); aici, sabia simbolizează năvălirea armatelor dușmane.

În Evanghelii se subliniază caracterul derizoriu al violenței umane în fața dispozițiilor divine („Atunci Isus i-a zis: Întoarce sabia ta de la locul ei, că toți cei care scot sabia, de sabie vor pieri”. *Matei*, 26, 52); în aceeași Evanghelie este arhicunoscuta „amenințare”: „Nu socotiți că am venit să aduc pace pe pămînt; n-am venit să aduc pace, ci sabie”, dar aici sensul este unul pur spiritual.

Paloșul (spada) împreună cu garda (mănerul) figurează crucea, fiind folosită la depunerea jurământului sacru. Spada este și simbol al războiului sfânt, care este înainte de toate un război interior și în acest context spiritual trebuie înțeleasă sabia din Apocalipsa lui Ioan: „În mîna lui cea dreaptă avea șapte stele; și din gura Lui ieșea o sabie ascuțită cu două tășuri, iar fața Lui era ca soarele, cînd strălucește în puterea lui.” Simbol al

Cuvîntului, „această sabie are puterea de a pătrunde și de a străpunge orice lucru: ea scrutează și sondează toate inimile, încît pentru ea nimic nu mai poate avea secret. Ca în sursele veterotestamentare ea protejează accesul la locul sfînt, trasînd o linie de demarcație între sacru și profan”.

Spada este un simbol al legăturii și permanenței tradiției (această armă se transmite și se moștenește de la tată la fiu), dar și instrumentul desfacerii legăturilor de ordin inferior, nespirtualizate. Albrecht Durer într-una din gravurile inspirate de Apocalipsa lui Ioan I-a înfățișat pe Isus avînd într-o mînă șapte stele, cele șapte biserici, o carte deschisă, din gură ieșind o sabie cu care va învinge tenebrele ignoranței pentru a impune domnia Luminii. De asemenea spada strălucitoare a lui Vishnu este simbolul cunoașterii pure și al distrugerii ignoranței.

În „Basmă” de Petre Ispirescu, sabia apare ca simbol al dreptății, puterii, onoarei, curajului, credinței jurate, dar și al amenințării, al războiului și al morții. Această armă, în accepțiunea ei simbolică, figurează un principiu masculin, activ și transformator: taie tot ce e nedemn, infructuos, steril, dar apără viața, onoarea și credința.

În basmul „Luceafărul de ziua și luceafărul de noapte”, sabia este simbol al dreptății lui Dumnezeu:

„Dumnezeu să-și arate dreptatea. Pe cine nu va fi drept din amîndoi, să-l cresteze sabia care stă în cui.

Și îndată sabia sări și creastă pe fată la deget, și atunci crezu și ea”.

În majoritatea poveștilor apare expresia „cu sabia goală în mînă”, simbolizînd condiția necesară oricărei victorii: de a lăsa la o parte orice distracție și focalizarea exclusivă asupra sabiei și a luptei, a fi „gol”, mindfull.

În basmul „George cel viteaz” sabia este înfiptă în pămînt, devenind astfel un simbol al concentrării și al hotărării: „Acesta, cum văzu ce plăcintă i se pregătește, înfipse sabia în pămînt, se propti într-însa și rămase neclintit. Astfel aștepta el și priveghea să vadă ce are să i se întîmple. Scorpiia, cum veni, dete cu coada și risipi focul, apoi se repezi asupra lui George ca să-l soarbă pre el. Voinicuțul de George unde smuci odată sabia din pămînt și, mai iute decît ai gîndi, o aduse și tăie în două scorpia”.

În „Greuceanu”, paloșul devine simbol al identității și al recunoașterii și este furat de către Satana, deoarece „Împielitatul știa că Greuceanu, fără paloș, era și el om ca toți oamenii. Puterea lui în paloș era; fără paloș era necunoscut”.

Paloșul așezat între un bărbat și o femeie, în basme, legende sau romane cavaleresti, semnifică, abținerea și castitatea. Acesta este alt sens atribuit cuvîntelor lui Iisus: „n-am venit să aduc pace, ci sabie” (*Matei*, 10, 34). Dar lucrurile pe care le desfăce sabia, printr-o singură lovitură, nu sunt de lungă durată. O arată mitul nodului gordian tăiat de sabia lui Alexandru Macedon: problema raporturilor dintre Asia și Europa nu a fost rezolvată, imperiul său nu a dăinuit, iar campania spre răsărit i-a adus moarte marelui cuceritor.

Expresia „sabie cu două tășuri” exprimă și ambivalența acestui simbol, reflectată și în dictonul „cel ce ridică sabia, de ea va pieri”. Symbolismul polar al armei este conținut și în mitul sabiei lui Damocles.

Cele două tășuri ale spadei semnifică și un dualism sexual: tășurile pot fi femeie și bărbătesc. Paloșul are un pronunțat simbolism falic. Sabia și teaca reprezintă o conjuncție a principiului masculin și a celui feminin.

Spada mai este asociată cu fulgerul și cu raza soarelui; de aceea, este o armă a eroului solar în lupta sa cu demonii întinericului și ai haosului. Lama spadei scînteiază, spuneau cruciații, o bucată din Crucea de Lumină. Spada sfîntă japoneză provine din fulger. Spada jertfitorului vedic este trăznetul lui Indra (ceea ce îl identifică cu vajra). Este deci focul: îngerii care l-au izgonit pe Adam din rai purtau săbii de foc. În termeni de alchimie, spada filosofilor este focul din Athanor. Bodhisattva poartă spada strălucitoare în lumea asurilor: este simbolul bătăliei pentru cucerirea cunoașterii și eliberarea dorințelor; spada taie întinericul ignoranței sau nodul învălmășelilor (Govinda). În China, trigrăma li, care este asociată soarelui, corespunde și fulgerului și sabiei.

După Philon, spada simbolizează Logosul și soarele. Când Dumnezeu îl izgonește pe Adam din Rai, el pune doi heruvimi „cu sabie de flacără vălvăitoare să păzească drumul către pomul vieții” (*Facerea*, 3, 24). Philon susține că cei doi heruvimi reprezintă mișcarea universului, deplasarea veșnică a ansamblului cerului sau a celor două emisfere. După o altă interpretare a aceluiași autor, heruvimii simbolizează cele două atribute supreme ale lui Dumnezeu: bunătatea și puterea. Spada are legătură și cu rațiunea, care reunește cele două atribute de bunătate și putere: prin rațiune, Dumnezeu este totodată generos și suveran (*De cherubim*, 21-27).

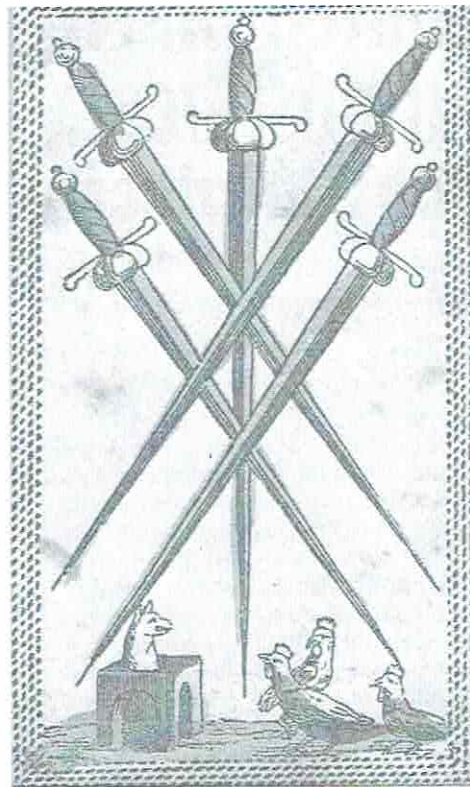
Spada este de asemenea un simbol axial și polar, se identifică cu axa balanței. În China, spada, simbol al puterii imperiale, era arma Centrului; la seiți, axa lumii și activitatea cerească erau reprezentate printr-o spada înfiptă în vârful unui munte.

Spada este în legătură cu apa și cu balaurul: călirea lamei este căsătoria

dintre apă și foc: fiind foc, ea este atrasă de apă. Spada sfântă niponă a fost scoasă din coada balaurului, cea a Sadetului Focului a fost găsită în albia Mekongului. În China, spadele se aruncă singure în apă, unde se preșchimbă în balauri strălucitori; spadele împântate dau naștere unor izvoare. Se știe că fulgerul este legat de căderea ploii.

Procesul de creare al unei spade implică toate cele patru elemente: pământul, focul, aerul și apa. Acest lucru confirmă modelul energetic al spadei, care reprezintă întregul, echilibrul, totalitatea, unificarea resurselor pentru a forma un fascicul focusat de energie.

Proverbe populare legate de spadă și sabie: „Spada a venit în lume din cauza întârzierii adevărului, din cauza pervertirii lui”; „Cine scoate sabia, de sabie va pieri”; „Se lasă în nădejde ca turcul în sabie”; „Teama taie mai adânc decât o sabie”; „Dragostea își guvernează regatul fără sabie”; „O sabie se coboară mult mai greu decât se ridică”; „O vorbă rea rănește mai mult decât o sabie ascuțită”; „Umorul este o sabie din cauciuc - permite să înțepi fără să curgă sânge”; „Viciile sunt călăi care te omoară încet, ca o sabie neascuțită”; „Din același minereu poți să faci cădelniță sau sabie!”; „E la fel de periculos să-i dai unuia ce și-a ieșit din minți o sabie, ca și unui ticălos

puterea”; „Cei nechibzuiți la vorbă sunt ca împunsăturile de sabie, pe când limba celor înțelepți aduce tămăduire”; „Chiar dacă niciodată nu vei avea nevoie de sabie, trebuie s-o porți toată viața”; „Există oameni care retractează ușor ceea ce au spus, așa cum ar scoate o sabie din pântecul adversarului”; „Răutatea: o sabie ascuțită pe toate părțile și la ambele capete. Face rău tuturor”; „Orice sabie are două tăișuri, cine rănește cu unul se rănește cu celălalt”; „Evlavia dinafară fără cea dinăuntru este ca teaca fără sabie”; „Înțeleptul nu poartă nici scut, nici sabie”; „Respectul e prea des un scut, iar generozitatea e prea des o sabie”; „Fierul este plin de impurități care îl slăbesc; prin prelucrare el devine oțel și este transformat într-o lamă ascuțită de sabie. Ființele umane se dezvoltă după același model”; „Cuvintele sunt cel mai important instrument pe care îl

are la dispoziție un doctor. Ele reprezintă o sabie cu două tăișuri: pot vindeca, dar pot și răni”; „Sunt două metode de a cuceri și de a înrobi o națiune. Una este prin sabie. A doua este prin îndatorare”.

Fiecare dintre noi avem nevoie să ne purtăm cu responsabilitate sabia, să avem înțelepciunea de a ști când, unde și în ce condiții să o folosim, și când anume să o păstrăm cuminte în teaca ei.

Rodica Braga,
Soapele toamnei.
Sibiu, Editura Imago, 2021,
178 p. ISBN 978-606-506-223-8.

Rodica Braga,
Azi-noapte, pământul a țipat la mine. Ultimele poeme.
Florești, Editura Limes, 2022,
154 p. ISBN 978-606-799-620-3.

Eugen D. Popin,
Murmur dincolo de tăcere sau cor cordium.
Postfață de Andrei Zanca. Florești,
Editura Limes, 2021,
144 p. ISBN 978-606-799-482-7.

Sorin Alexandrescu,
Lumea incertă a cotidianului. Texte și imagini românești.
Iași, Editura Polirom, 2021,
346 p. ISBN 978-973-46-8206-5.

Viciile contemplării și erotismul mistificat. O analiză mitocritică.

Partea a II-a

Emanuela Camelia Patricia Jucu

Comportamentul lui Humbert față de Lolita se schimbă pe parcursul narațiunii. Spre finalul romanului scenele erotice lipsesc aproape în totalitate. Privirile și atingerile blânde sunt înlocuite, Humbert devine mai agresiv cu Lolita. Nu se mai pune accent pe scenele de dragoste, ci pe urmele lăsate de Humbert pe trupul tinerei fete: „Mi-ai învins din nou încheietura mâinii, brută” (Vladimir Nabokov, *Lolita*. Traducere de Horia Florian Popescu. București. Editura Polirom, 2011, p. 224). Eroul se simte nedreptățit la auzirea acestor vorbe, lui i se pare că fata exagerează și în același timp simte teamă că o va pierde, dar nu realizează că are un comportament greșit. Agresorul crede că e normal să se comporte așa (Daniela Zachici *Agresivitatea în cuplu*. Bacău, Editura Docucenter, 2016). Lolita adoptă postura de victimă folosind reproșuri și amenințări la adresa lui Humbert. E evident că între cei doi nu există iubire, ambele persoane au un

interes propriu. Humbert o dorește pe Lolita pentru frumusețea și tinerețea ei, iar ea rămâne cu el din incapacitatea de a se menține financiar singură și din lipsa altor rude, care ar fi putut să o îngrijească. Este de remarcă modul în care fata găsește o soluție, pentru a scăpa de agresorul ei. Tânăra nu normalizează comportamentul lui Humbert, așa cum o victimă e tentată să facă, ci cere ajutorul și evadează din închisoarea tatălui vitreg.

Cel de-al treilea mitem afirmat de Gilbert Durand „este împlinirea eroului și găsirea comorii păzite cu strășnicie” (Gilbert, Durand, *Figuri mitice și chipuri ale operei -de la mitocritică la mitanaliză*. Traducere de Irina Bădescu. București, Nemira, 1998, p. 174). În cazul mitului analizat, comoara pe care o găsește Humbert este codul de descifrarea al magiei nimfelor. Eroul rânește comoara, are parte de ea pentru un timp limitat, ea apoi să o piardă. Comoara lui e luată și aruncată într-o

mare de oameni, pentru a-și găsi un alt stăpân, ceea ce se și întâmplă. Deși finalul romanului nu e fericit, asta din perspectiva eroului, al treilea mare mitem se aplică. Lolita își reconstruiește viața: se căsătorește și urmează să nască. Tânăra e hotărâtă să își urmeze soțul și să își părăsească tatăl, lăsând în urmă aventurile trăite cu el.

Lolita nu face parte din categoria romanelor erotice. Opera nu surprinde doar viața unui om, care odată ce îmbătrânește nu poate renunța la fascinația sa pentru fetele tinere. Romanul oferă un ecou obsedat pentru un anumit tip de artă, un anumit tip de estetic. Pentru a înțelege mesajul textului trebuie să ignorăm barierele morale impuse de societate și să nu percepem textul ca ceva ce se dorește a fi scandalos. Intenția autorului nu a fost să creeze vâlvă cu romanul său, ci să creeze artă. Artă care la rândul său să producă sentimente autentice cititorului.

Gheorghe Glodeanu,
Scriitori, cărți, muzee.
Ipoteze ale discursului amoros în literatura română.
Ediția a II-a, evăzută.
Cluj-Napoca, Editura Ecou Transilvan, 2022,
730 p. ISBN 978-730-879-2.

Gheorghe Glodeanu,
Mitografii. Incursiuni într-o bibliotecă mitologică.
Cluj-Napoca, Editura Ecou Transilvan, 2021,
640 p. ISBN 978-606-730-843-3.

Anastasia Coste,
Tranzit prin gara cu miros de tei.
București, Editura Casa de pariuri
literare, 2021,
66 p. ISBN 978-606-990-290-5.

Ioana-Anamaria Pușcaș,
Poezia sufletului meu.
Caransebeș, Editura Dalami, 2022,
158 p. ISBN 978-973-0-36020-2.

Fișă realizată după modelul lui Gilbert Durand (*Ibidem*, p. 306)

Structuri generale	Copil		Adult			
	Inocent	Îndrăgostit	Amant	Sot	Tată	Iubit
Diaconie:	2. Maternitate dublă 1. Copilul patronului (iubit de toți)	3. Humbert și Annabel se îndrăgostesc 4. Humbert ținut la distanță de Annabel 5. Humbert și Annabel își consumă dragostea 6. Annabel moare bolnavă de tifos	6. Humbert își satisface poftele cu doamnele străzii 11. Humbert și Rita au o relație de doi ani 12. Rita își găsește alt bărbat 7. Humbert vrăjit de o prostituată cu alură de nimfă 8. Monique își pierde vraja nimfetică	9. Se însoară cu Victoria pentru a se curifica 10. Victoria îl înșală 13. Se căsătorește cu Charlotte pentru a o avea aproape pe Dolores 16. Charlotte descoperă jurnalul lui Humbert. 17. Charlotte vrea să o protejeze pe Dolores 18. Charlotte moare	15. Complicele Lolitei împotriva Charlottei 14. Devine tatăl Lolitei 19. Humbert omite să îi spună Lolitei de moartea Charlottei 20. Humbert și Dolores căsătorec prin țară 25. Quilty o ajută pe Lolita să scape de tatăl vitreg	21. Intenționează să o seducă pe Lolita 22. Este refuzat de Lolita 23. Experimentează eroticismul cu Lolita 24. Se lasă sedus de Lolita 25. Relația dintre Humbert și Lolita se termină 27. Lolita nu pierde vraja de nimfetică 28. Humbert o vrea înapoi pe Lolita, dar aceasta refuză

Moartea și arta

Este important de reținut că ceea ce se petrece în nuvela *Moartea la Veneția* este inspirat din viața reală a autorului. Thomas Mann reia amintirile sale, folosind „o țesătură idealistă, astfel, ele primesc sensuri magice și semnificații pe care inițial nu le cuprinseseră” (Ianoși Ion, *Thomas Mann Temă cu variațiuni*, București, Editura Trei, 2002, p. 26). Drumetul din fața cimitirului, bătrânul mascat și călătoria cu vaporul, gondolierul, Tadgio, băiatul polonez, însoțit de familia sa, funcționarul, cântărețul ambulant sunt fapte și persoane reale (*Ibidem*). Cea de-a doua sursă de inspirație este povestea de dragoste dintre Goethe și Ulrike, fapt pe care Thomas Mann i-l mărturisește germanistei Anna Jacobson, în una dintre scrisorile sale: *Moartea la Veneția*, ieșită de fapt din povestea cu Ulrike (Thomas Mann, *Scrisori*, Traducere de Mariana Șora, București, Editura Univers, 1974, p. 148).

În cele ce urmează, vom aplica cele trei mari miteme enumerate de Gilbert Durand, în analiza nuvelei. Primul mitem, anunțarea destinului excepțional (Gilbert Durand, *op. cit.*, p. 174) al eroului, este evident din începutul operii. Soarta lui Aschenbach este previzibilă, finalul nuvelei poate fi dedus de cititor prin: atmosfera încordată și frământarea interioară a protagonistului, „Cu nervii încordați de munca din cursul dimineții, scriitorul nu izbuti să-și stăvilească acel motus animi continuus” (Thomas Mann, *Moartea la Veneția*, Traducere de Alexandru Philippide, Lazăr Iliescu, Alice Voinescu, Cluj-Napoca, Editura Sfinx-V. R., 1991, p. 5); cărora li se adaugă numeroase simboluri, care trimit subtil la dimensiunea thanatică: străinul roșcovan, gondola, boala care lovește Veneția etc. Aschenbach este un erou tragic, a cărui călătorie începe în sfera echilibrului apolinic, el gândește și se comportă rațional, reținut, iar spre final remarcăm o revelație brutală a iraționalului dionisiac. Trecerea de la cele două extreme este un răspuns la descoperirea frumosului absolut, care

invită deopotrivă la contemplarea intelectuală și înflăcărare erotică (Gabriela Glăvan, *Caiet de seminar - Literatură comparată- Secolul XX*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2020, p. 11).

Suprapunerea celor două naturi contrare, cea rațională-luminoasă și cea întunecat-negată la nivel conștient sunt explicate prin genealogia scriitorului Aschenbach. Familia din partea tatălui avuse o viață severă, toți ocupând funcții care serveau în slujba regelui și a țării: ofițeri, judecători, funcționari

administrativi. Mama scriitorului, fiica unui capelmaiestru, este cea care „îmbogățește cu sânge nou, viu și pătimaș” (Thomas Mann, *op. cit.*, p. 12) arborele familiei. Aschenbach este rodul combinării unei conștiincozități treze și aspre cu unele impulsuri întunecate și aprinse. Viața și-o petrece în singurătate, fără prietenei de vârsta sa, care l-ar fi putut distra de la obținerea unor rezultate desăvârșite. Talentul tânărului Aschenbach este remarcat de marele public, iar el devine însetat de glorie frământându-se constant cum să-și facă

interferențe

numele mai cunoscut.

Pentru a mări statura eroului, Aschenbach este confruntat cu o lume micșorată, în care el are un loc de frunte. Folosirea numelui și trăsăturile fizice ale lui Gustav von Aschenbach trimit la compozitorul Gustav Mahler (Gabriela Glăvan, *op. cit.*, p. 8), detaliu ce conturează portretul eroului și îl încadrează în categoria artiștilor. Aschenbach înseamnă izvor de cenușă, ceea ce la nivel contextual ar putea fi interpretat ca: arderea și epuizarea interioară a scriitorului; cenușa incinerării sau ca drumul morții pe care îl parcurge personajul (*Ibidem*, p. 9). Protagonistul se diferențiază și de ceilalți scriitori. Stilul lui de dezbateră este tradițional și foarte bine șlefuit, prin urmare, autoritățile școlare recomandă scrierile lui. Scriitorul devine canonizat, încă din perioada vieții. Încă un lucru specific lui Aschenbach este ritualul extenuant al scrisului pe care îl practică în orele dimineții. Bărbatul își limpezeste trupul cu două găleți de apă aruncate pe piept și spate, apoi

pregătește spațiul de scris înconjurând manuscrisul cu două sfeșnice de argint. Aschenbach închină artei energia sa vitală pe care o adunase în timpul somnului, timp de două sau trei ceasuri artistul se jertfește pentru a crea. Scriitorul nu-și jertfește doar energia, ci întreaga sa ființă, de aici și extenuarea sa acută.

Aschenbach așteaptă tramvaiul lângă cimitir (Thomas Mann, *op. cit.*, p. 6), moment în care întâlnește chipul unui bărbat. Protagonistul este lovit de pofta cutreierării, în el se trezește o simțire nouă sau o simțire de care uitase. Figura străinului amintește în mod evident de atributele zeului Hermes, „zeul călătoriilor și al interpretării, dar și cel ce poartă sufletele în lumea de dincolo” (Gabriela Glăvan, *op. cit.*, p. 10): „statură mijlocie, slab, fără mustață cu un aer de om străin venit de departe” (Thomas Mann, *op. cit.*, p. 7). Străinul are la purtător un baston cu vîrf ascuțit de fier, ce trimite la caduceul zeului Hermes, cu care acesta putea să îi trezească pe cei adormiți și să îi adoarmă

pe cei treji. Din acest punct al narațiunii apare ideea de rătăcire a simțurilor înțeleasă ca favorizare a visării și apropierea de partea întunecată a psihicului, dar și pornirea unei obsesii, prin neputința de a-și accepta sexualitatea, urmată de degradarea morală. Străinul îi oferă scriitorului evadarea din rutină, după care acesta tânjea. Aschenbach alege să se retragă pe una din insulele adriatice, nu departe de coasta Istriei, un loc care trebuia să îi răspundă nevoii de distanță și evadare: „ceva fără nici o legătură cu viața lui obișnuită” (*Ibidem*, p. 21). Vremea e mohorâtă, atmosfera neplăcută și lipsa unei legături intime cu marea îl îndrumă pe scriitor să părăsească insula, pentru a ajunge la adevărata destinație pe care o visa, Veneția.

Laitmotivul întâlnirii se realizează cu ajutorul personajelor episodice, care ascund câte o prezență mitologică: începând cu zeul Hermes, urmat de satyrii, însoțitorii zeului Dionysos, până la imaginea tânărului Tadgio, însuși zeul. Cel de-al doilea prevestitor al

Structuri generale:	Aschenbach cu dorințe reprimite			Aschenbach purtat de dorințe		
	Însușiri:	Scriitor	Soț și tată	Călător	Turist	Îndrăgostit
Diacronie:	1.Aschenbach devine scriitor	2.Aschenbach se căsătorește și devine tată				
	3.Devine autor canonizat, nu face abuzuri, nici măcar la nivelul limbajului.	4.Rămâne văduv. Fieca lui se căsătorește				14.Aschenbach îl urmărește pe Tadgio prin Veneția
	5.Se concentrează numai pe muncă, devine extenuat		6.Zeul Hermes îi însuflă dorința de a călători	9.Ajunge în Veneția		11.Aschenbach îl întâlnește pe Tadgio
			7.Întâlnește primul satyr, funcționarul	10. Caron îl plimbă cu gondola mortuară		12.Aschenbach fascinat de tânărul polonez
			8.Întâlnește bătrânul deghizat în tânăr	15.Ignoră molima		13.Își reîmprospătează corpul, pentru Tadgio
						16.Aschenbach își dorește să moară alături de Tadgio
						16.Moare și este chemat de zeul Dionysos, în lumea de dincolo

Fișă realizată după modelul lui Gilbert Durand (Gilbert Durand, *op. cit.*, p. 306)

morții este gondolierul, care trimite la personajul mitologic Caron, cel ce poartă sufletele morților peste apa Aheronului (*Ibidem*, p. 14), căruia i se adaugă trăsături fizice asemănătoare cu cele ale străinilor, ce i-au deschis până atunci lui Aschenbach călătoria spre anunțatul sfârșit. Atmosfera e tăcută și paralizantă. Gondola evocă imaginea sicriului funest purtat de valurile unui fluviu infernal spre drumul cel din urmă. Aschenbach remarcă scaunul negru al gondolei, care e plin de voluptate și moleșeală. Liniștea mortuară este deranjată, un grup de cântăreți ambulanti își face apariția, fapt care va prevesti episodul cu muzicanții instigatori la răs de pe terasa hotelului. Ajunși la destinație, gondolierul dispare în mod misterios, fără a-și primi recompensa din partea călătorului. Aschenbach află mai apoi motivul dispariției: gondolierul nu are permis, iar la mal era așteptat de autoritățile, pregătite să sancționeze. Cele două personaje mitice, Hermes și Caron, prezente în partea de început a nuvelei, dublează dimensiunea thanaticului, repetă, pentru a întări valoarea mitemului (Gilbert Durand, *op. cit.*, p. 174).

Alte personaje care apar multiplicat sunt satyrii, însoțitorii lui Dionysos. Toți au un rânjet pe buze, dar și diferite caracteristici care trimit la imaginea ființelor mitice. „Râsul e în sintaxa lui Thomas Mann un atribut al segmentului dionisiac, histrionic al existenței” (Ștefan Borbely, *Visul lupului de stepă*. Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1999, p. 52). La îmbarcare, protagonistul este întâmpinat de un marinar cocoșat, care rânjește politicoasă spre cumpărătorii de bilete și de un funcționar cu barbă de țap și gesturi extravagante, ambii trimițând subtil la creaturi mitice, satyrii. În agitația îmbarcării, Thomas Mann înserează o aluzie funestă la scenariul presimțit al călătoriei lui Aschenbach spre moarte: „Măzgăli câteva slove necitite, presără dintr-o cutie nisip albastru peste cele scrise, pe care îl seurse după aceea într-o ceașcă de pământ, împături hirtia cu degetele lui galbene și osoase” (Thomas Mann, *op. cit.*, p. 22). Imaginea formează o metaforă concretă a izvorului de cenușă sau a traseului pe ape spre lumea

morților: prin oglindirea numelui său (Asche-cenușă) în nisipul albastru (Gabriela Glăvan, *op. cit.*, p. 13).

Atenția lui Aschenbach este concentrată pe un bărbat, care se dovedește a fi mult mai în vârstă decât însoțitorii săi. Bătrânul deghizat, îmbrăcat extravagant, într-un costum galben deschis, dorea să atragă cu orice preț atenția tinerilor. Aschenbach devine confuz, îi pare că lumea din jurul său s-a deformat și că nimic nu e ceea ce pare. Aschenbach nu înțelege machiajul și hainele nepotrivite ale pasagerului. Bătrânul cade pradă dezmățului: fumează și bea până ajunge la nivelul penibilului, asemeni unui satyr cuprins de poftă senzuală prevestind desfrâul și colapsul raflunii; moment în care Aschenbach se îndepărtează de el. Ultimul satyr confirmă protagonistului căderea în vraja zeului Dionysos. Aschenbach are o discuție cu el pe baza molimei ce pare să fi lovit Veneția. Roșcovanul neagă orice boală, constrâns de personalul hotelului. După interogare, cântărețul, alături de formația sa, începe să rânjească strident, fapt ce este amplificat de refrenul cântecului obscen, care are la bază râsetul. Hohotele devin molipsitoare și în rândul spectatorilor. Eroul amețit de râsete și de mirosul ca de spital, cade „într-o vrajă, care îi cuprinde mințea și simțurile, o pânză din care nu putea să scape” (Mann, Thomas, *op. cit.*, p. 85-86). Satyrii sunt cei care călăuzesc eroul spre zeul Dionysos, în lumea fantasticului, pe Aschenbach spre Tadgio.

Cel de-al doilea mitem este alcătuit din faptele eroului și din biruințele lui (Gilbert Durand, *op. cit.*, p. 174). Prima greutate pe care Aschenbach o depășește este aceea de a rămâne în Veneția. Cuprins de un sentiment necunoscut, care apare din cauza tânărului polonez de 14 ani, protagonistul decide să părăsească Veneția. Însă, mâna destinului intervine: lui Aschenbach i se trimite bagajele într-o destinație nepotrivită. Rămas în Veneția, Aschenbach dorește să petreacă cât mai mult timp în jurul băiatului. În Istoria sexualității este menționată relația dintre un bărbat și un băiat și greutățile prin care bărbatul trebuie să treacă. „Băiatul trebuia urmărit, pândit pe unde trece,

nevoia de a-l alerga, de a-l vâna și de a transpira” (Michel, Foucault, *Istoria sexualității*. Traducere de Beatrice Stanciu și Alexandru Onete. Timișoara, Editura de Vest, 1995, p. 251). Aschenbach îl urmărește pe Tadgio, îl apreciază cu privirea, iar la un moment dat îndrăznește să îi zâmbească zeului. Un zâmbet nepotrivit, pentru care se muștră: Nu trebuie să zâmbești nimănui în felul acesta! (Thomas Mann, *op. cit.*, p. 71) Ultimul obstacol pe care eroul îl depășește este boala, care se strecoară în universul romantic. Moartea este favorabilă artei. „În această imagine a morții își dau întâlnire determinismul istoric și indeterminismul metafizic, demistificarea ironică a etosului german și atitudinea înțelegător compătimitoare, certitudinea etică și relativismul moral” (Ianoși Ion, *op. cit.*, p. 27-28). Aschenbach ignoră moartea, și lasă holera să se desfășoare în fundal. Preferă să îl păstreze pe Tadgio aproape, deși riscă viața tânărului, dar și pe ea.

Ultimul mitem este împlinirea eroului. Sfârșitul pe care îl alege Aschenbach este specific poveștilor de tip Romeo și Julieta, Tristan și Isolda. Iubiții aleg dimensiunea thanatică pentru desfășurarea iubirii dintre cei doi. Eroul visează să moară alături de Tadgio. Nuvela se încheie concentric. Aschenbach stă lângă țârn, cu privirea ațintită spre tânărul polonez, care se joacă alături de prietenii săi, nesupravegheat. Unul dintre băieți, Iașu, îl doboară pe Tadgio la pământ, folosind gesturi brutale. Atacul pare, din perspectiva lui Aschenbach, o răzbunare pentru lunga sclavie pe care acesta o îndurase. Cu părul ciufulit și ochii întunecați, Tadgio părăsește grupul de băieți, ignorând rugămintele copiilor. Micul zeu își îndreaptă pașii spre mare, spre ceea ce am putea numi scena cheie a nuvelei: „Tadgio„, asemeni unei viziuni cu totul desprinse de lume, fără nicio legătură cu ea, sta acolo, în mijlocul mării, cu părul fluturând în vânt, cu o mină în șold, îi face semne să o ia înainte spre un tărâm uriaș, plin de fâgăduințe” (Thomas Mann, *op. cit.*, p. 103). Invitația lui Tadgio la moarte este acceptată de erou. Comoara eroului se află pe cealaltă parte, în tărâmul lui Dionysos. Aschenbach realizează că Tadgio nu este doar întruparea

frumuseții eterne, ci și în fața, morții. Tadgio este inițiatorul în arta frumosului, dar și revelația iraționalului condus de plăcere și delir (Gabriela Glăvan, *op. cit.*, p. 28).

Tadgio este numit în diferite moduri de Aschenbach: pheac, statuie grecească, zeu, operă de artă, idol. Toate caracteristicile fac trimitere la cultura greacă. Acestea reprezintă punctele de referință pentru Thomas Mann. Scriitorul numește discursul dintre Socrate și Phaidros miezul întregului. Nuvela vrea să surprindă, ceea ce autorul numește: tragedia de a fi maestru (Mann, Thomas, *Scrisori*, p. 33). Frumusețea tânărului e divină și vizibilă

în același timp: ea îl poartă pe Aschenbach spre melegurile spiritului (*Ibidem*, p. 99). Tadgio îl invită pe Aschenbach să redescopere plăcerile dionisiace, de mare anvergură, inițial negate.

Nuvela lui Thomas Mann are ca subiect pasiunea ca rătăcire și înjosire (*Ibidem*, p. 41), așa cum mărturisește însuși scriitorul în scrisoarea sa către profesorul Carl Weber. Originile povestirii nu sunt legate de homoerotism. Nuvela voia să capteze povestea măreață și penibilă, în același timp, a bătrânului Goethe, care intenționa să ia de soție o fetiță (*Ibidem*). În urma unei experiențe liric-personale

de care are parte prin intermediul unei călători, autorul decide să schimbe povestea. El inserează motivul dragostei nepermise (*Ibidem*). La prima vedere, am putea specula că Aschenbach este atras de Tadgio, copilul polonez. Autorul afirmă că: „elementul masculin nu e necesar atras de cel feminin; iar efeminarea nu e necesară, ca bărbatul să fie atras de același sex” (*Ibidem*). Atracția pe care o are Aschenbach pentru Tadgio nu e carnală, erotică. Aschenbach e atras de frumos, de artă. Contextul mitico-fantastic transformă imaginea unui copil de 14 ani într-o întrupare a zeului Dionysos, inițiator în arta frumosului și vestitor al morții.

NAE IONESCU - cadre de pornire

Pentru cei saturați de analfabetism funcțional, corectitudine politică sau *cancel culture*, odată cu întredeschiderea monografiei mele, va fi un prilej să ridice din sprâncene și să bovarizeze cu deloc prefăcută înfatuare: de ce un alt eseu despre Nae Ionescu?! *De ce mi?!* – cum nuanța Lucian Blaga *de-ce-ul* prin filosofia lui. Este și motivul pentru care, după ce au trecut mai bine de două decenii de când tipăream *Hirtia de turnesol. Cioran inedit – Teme pentru acasă* (Sibiu: Ed. Saeculum, 2000), am reluat și augmentat cercetarea scrierilor lui Nae Ionescu, dar și adăugat acum un capitol despre „Teologul din pridvorul Bisericii”, o dimensiune mai deloc explorată de exegeți.

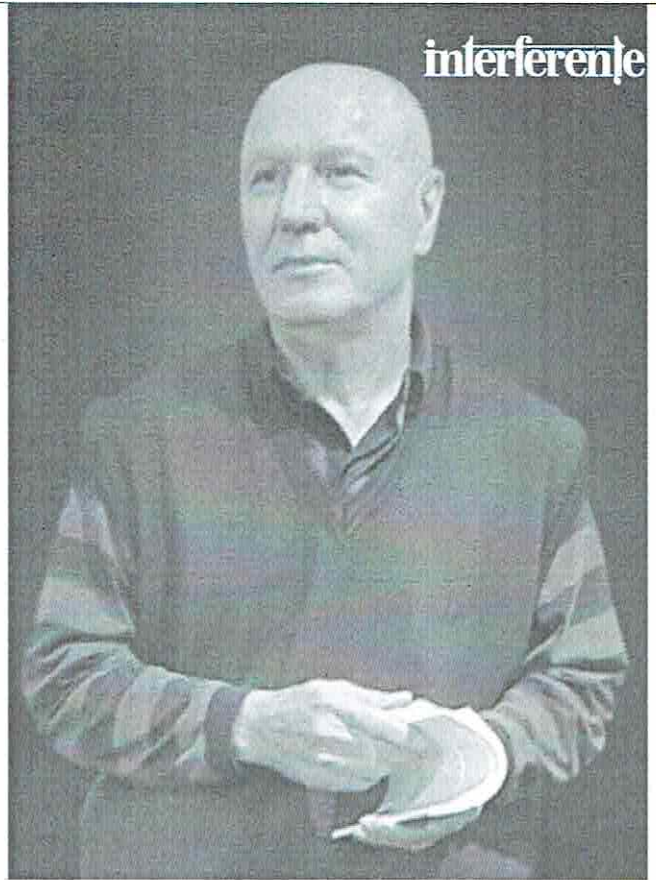
După seria – încă nîncheiată – de opere îngrijite de Dora Mezdrea și Marin Diaconu, hermeneutica siajului

lăsat de profesor/gînditorului, publicist și teolog poate re-începe, ea este, vrem-nu vrem, resetată pentru un necesar *update*. Și asta chiar dacă *Biografia* în patru volume a Dorei Mezdrea pare să tindă spre exhaustiv, cercetînd pas cu pas, cronologic, viața și opera lui Nae Ionescu, dîndu-ne astfel o cercetare doctă asupra operelor și publicisticii autorului, a țesăturii istorice și politice a perioadei interbelice, cu tectonica și convulsiile ei, un context în care Universitatea, politica, ziarul *Cuvîntul* și relațiile Profesorului (folosim doar aici majuscula) cu discipolii unei *școli de filosofie* (singura școală de filosofie de la noi, cu toate ramificațiile și polemicile sale din presa vremii) sînt principalele toposuri care pot hrăni exercițiul exegetic.

Multe lucruri însă nu s-au spus pînă

la capăt despre această personalitate cu vocații paralele, care, văzută din foisorul obiectiv al istoriei, a avut în spațiul nostru cultural un rol similar cu cel pe care l-a îndeplinit Titu Maiorescu în a doua jumătate a veacului al XIX-lea. Sînt, amîndoi, *funcții ale spiritului românesc*, unul pentru cultura română modernă întemeiată după Unirea de la 1859, celălalt pentru renașterea religioasă și identificarea, poate pentru prima dată, a specificului dat de *Ortodoxie* spiritualității răsăritene (replică la teoria formelor fără fond), ca și pentru originalitatea reflecției sale metafizico-culturale de după Marea Unire de la 1918.

Și Nae Ionescu a fost contra unei direcții în cultura noastră, încercînd ca nimeni altul *Grundul* ei autohton, suport fecund pentru o reconstrucție cu

Ion Dur

pentru un alt eseu

adevărat modernă a culturii și civilizației. Un proces profund care făcea din ortodoxie semnul identității românești. Dar dacă Nae Ionescu a fost, în acest fel, involuntar maiorescian, nu același lucru putem spune despre discipolii săi, care au glisat, inutil, între a fi anti- sau ne-maiorescieni. Și asta în contradicție cu rolul totuși maiorescian – adică eminent critic – pe care l-a avut, într-un alt context, „noua generație”, cea tânără, mai exact generația lui Mircea Eliade.

Între alte abordări ale „fenomenului Nae Ionescu” (Ștefan Afloarei), analiza noastră este una care se ține aproape de textul interpretat nu doar prin citat, de multe ori acesta fiind singurul mod de exegeză, ci și printr-o deconstrucție și identificare a itemilor și a contextului filosofiei, politicii și culturii românești

interbelice.

Cum spuneam deja, dincolo de analiza metafizicii și gazetăriei sale, am acordat o atenție sporită și *teologului* Nae Ionescu, ipostază aproape totalmente ignorată de exegeza de până acum, în pofida prestației masive a autorului. Avem în vedere nu doar cursurile de filosofie a religiei, dar mai cu seamă nenumăratele texte publicistice pe teme teologice. Este o vocație paralelă a gânditorului Nae Ionescu pe care nu avem cum și nu trebuie să o evităm.

Nu puteam eluda totodată o anumită față a *omului* Nae Ionescu, mai exact ipostaza de *soț* a acestuia. Este importantă diagrama legăturile afective cu Elena-Margareta Fotino, devenită Ionescu și rămasă unica soție a profesorului – în pofida rătăcirilor amoroase și a transformării sale într-un

„partener” de viață distant, un om pe care însă, într-un mod paradoxal și cumva absurd, ea a continuat să-l iubească discret până la sfârșitul vieții.

Intermediat și de evaluările lui Mircea Vulcănescu, am încercat astfel să dau un răspuns la ceea ce a însemnat prețul iubirii pentru Nae Ionescu, felul în care sensibilitatea lui s-a raportat la feminitate, pe care pare să fi sublimat-o simbolic.

Ca filosof sau, mai degrabă, ca metafizician, Nae Ionescu (cu numele său adevărat: Nicolae C. Ionescu, 1890-1940) nu poate fi lăsat la o parte dintr-o istorie a filosofiei ori a gândirii spațiului cultural românesc. Dacă nu-și află însă locul aici, printr-un fel de fraudă ascunsă sub eufemisticul chip al lipsei de originalitate, atunci e aproape imposibil să ocultăm opera de reflecție a acestui autor în analiza

Fragment din monografia:
Nae Ionescu,
Între metafizică, politică și teologie.
București, Editura Muzeul Literaturii Române, 2022

metamorfozelor spiritualității noastre din prima jumătate a secolului XX. Să se fi înșelat într-atât de mult Mircea Eliade atunci când afirma că, prin filosofia lui Nae Ionescu, noi am fi devenit „contemporani Europei”? (v. Postfața lui Mircea Eliade, intitulată „... și un cuvânt al editorului”, la antologia: Nae Ionescu, *Roza Vânturilor*, București: Editura „Roza Vânturilor”, 1990, p. 421-444; cităm din acest text fără vreo altă trimitere)

E un enunț făcut de studentul devenit asistent al profesorului, formulare în care se poate bănuși totuși ceva dintr-o evaluare care supralicitează admirativ. Numai că Mircea Eliade credea de altminteri cu tărie în imaginea de *învățător* a lui Nae Ionescu, unul „care îți amintește neconștient că ai deprins anapoda alfabetul, că nu știi tabla înmulțirii și că privești prost o hartă”. Poate și o atare ipostază venea să potențeze cumva influența hipnotică pe care Nae Ionescu va fi avut-o asupra discipolilor săi, fără de care e greu de conceput menținerea autorității de magistru original. Iată ce înțelegea de altfel Nae Ionescu prin gândire originală: „Noi știm că există gândirea *vie* și gândirea *moartă*. Pe ce le deosebești? Păi, gândirea *vie* face pui, gândirea *moartă* nu face pui. Poate să-mi faci cineva foarte frumos un sistem de metafizică, dar nu face pui. Dacă nimeni nu și-l însușește, nu fecundează pe nimeni, nu există. Vine unul și, din bilbăială, poate să adune câteva afirmații elementare, care să fecundeze o întreagă epocă istorică, o întreagă generație de oameni – aia este gândire

vie” (Nae Ionescu, *Tratat de metafizică*, inedit, Ediție îngrijită de Marin Diaconu și Dan Zamfirescu, București: Editura Roza Vânturilor, 1999, p. 27).

Să invocăm acea inapetență lui Nae Ionescu pentru a scrie cărți, o atitudine a celui ce nu credea în filosofie, ci doar în filosofare. Pentru viața postumă a operei sale, o mare parte din vină o poartă. credem, autorul însuși, un Socrate balcanic rătăcit prin România interbelică, spirit convins ireversibil de prioritatea axiologică a discursului oral. Dovada peremptorie o constituie cursurile ținute la Universitatea din București, la Facultatea de Litere și Filosofie, de cel ce a rămas în conștiința generațiilor de studenți ca fiind Profesorul („un dascăl primejdios”, cu „pedagogie negativă” și „selecție negativă”), după cum aceeași autoritate auctorială e susținută și de prestigiul publicisticii și a variilor conferințe pe care le-a ținut acest „învățător” (Mircea Vulcănescu, *Nae Ionescu. Așa cum l-am cunoscut*, București: Editura Humanitas, 1992; v. paragrafele „Fizionomia cursurilor. Polemicile cu Florian”, „Pedagogia negativă”, p. 24-29, 147-148; ne vom referi de mai multe ori la acest volum fără a mai da vreo trimitere; nu ignorăm nici *De la Nae Ionescu la «Criterion»*, Ediție îngrijită de Marin Diaconu, București: Editura Humanitas, 2003).

Dezinteresul filosofului față de cărți era justificat metafizic, o atitudine pe care Nae Ionescu o cultiva de altminteri la cursuri, seminare sau în oricare altă discuție. Operele noastre

scrise ne limitează, credea autorul, ne opresc în loc undeva, în vreme ce viața, indiscutabil superioară acestora, este neîntreruptă făcând, prefăcând, rodind (Mircea Eliade, „Profesorul Nae Ionescu”, *Vremea*, nr. 463, 15 noiembrie 1936). Un destin socratic asumat până și în cele mai fragile segmente esențiale din viața filosofului.

Ni se pare astfel evident-justificată funcția socratică pe care Nae Ionescu o îndeplinea în spațiul cultural românesc. Cărțile creează tipuri umane în serie. Dacă paginile strânse între coperti le poți înțelege cum vrei, dialogul cu omul de limbă ține are un alt metabolism: e unul între două ființe vii, în carne și oase, care își pot expune și retrage argumentele, o relație de gândire care singularizează trocul de idei și, mai cu seamă, de atitudini.

Nici Constantin Noica nu judeca altfel oralitatea exprimată cu obstinație de Nae Ionescu: „Multă vreme ne-a revoltat – fără s-o arătăm celor în drept, nici vorbă – cazul acestui gânditor care ar avea lucruri mai bune de scris decât aproape toți gânditorii din sud-estul european (nu spunem din România, fiindcă oricine ar citi rîndurile acestea, s-ar supăra) și care totuși nu vrea să scrie. Nu vrea să scrie pur și simplu. Nu-i lipsește nimic, nu-i lipsesc nici măcar mijloacele să-și tipărească tratatele, pare-se” (Constantin Noica, „Ce învață «filosofii» de la Nae Ionescu”, *Vremea*, 6 iunie 1937).

Iar ca ucenic ascultător, Mircea Vulcănescu observa, și el, că „apropierea de Nae Ionescu era foarte rebarbativă. Omul acesta atît de

atrăgător își inzecea puterea de seducție prin aerul sec cu care știa să te respingă.

Convins că filosofia nu se învață, sarcina profesorului de filosofie nu putea fi, după el, decât stimularea gândirii personale și selecția negativă, adică înlăturarea tuturor celor care ar putea încurca în zadar câmpul filosofiei”.

Ca unul care vorbea despre posteritatea moartă a lui Maioreșcu, Nae Ionescu reinvia însă involuntar atitudinea față de abstracțiuni a criticului prin convingerea că, în filosofie, limbajul trebuie să fie unul al propozițiilor simple, numai cu subiect și predicat, căci altfel cădem în *escrocherie*. Discuția unui atare subiect este, și astăzi, incitantă și extrem de fragilă, tentație, să recunoaștem, seducătoare, ea aștindu-l chiar și pe Gabriel Liiceanu, care se căznește să ne convingă că se poate face filosofie în formă populară.

E vorba aici de simplitatea și limpezimea logică a structurii limbajului filosofic, și nu de vreun mecanism atât de ingenios încât să poți scrie, ca și Maioreșcu, *Considerații filosofice pe înțelesul tuturor*, o teză cu care criticul a fost acreditat doctor în litere (să nu uităm că nici logica acestuia nu se bucura de aprecierile lui Nae Ionescu).

Revenim la o presupunere precedentă: celor ce ne vor întreba de ce ne preocupă *urma* lăsată de un spirit ca Nae Ionescu, le vom răspunde, delegând cumva autoritatea adevărului, cu vorbele lui Mircea Vulcănescu: „Datoria noastră, a celor ce l-am cunoscut și l-am iubit, nu este să-i pomenim gândurile numai spre deșertă aducere aminte. Ci să ni le facem trup, să ne luptăm cu ele, pentru propria noastră echilibrare.

În lupta pe care o duce neamul nostru pentru a-și găsi un chip spiritual al lui, contactul cu un om care a atins cu aripa vie a gândului său toate apele cugetării, toate ispitele stării omenești, nu poate fi decât binefăcător”.

Căci în viață și după contează foarte mult *prezența* cuiva, *relația* cu el, așa cum observa chiar Nae Ionescu în cursul său despre problemele de metafizică (1937): „*Cînd contactul cu el continuă, atunci prezența lui este totală. Pot să fiu sigur că el nu a murit, că a trecut «dîncolo»*”. Iar persistența cuiva și după dispariția sa fizică înseamnă *prezența ființei ca ființă*.

Este un raport care nu exclude însă evaluarea critică, radicală a adîncimii lăsată de dîra unei personalități într-o cultură. O atitudine cu care era în acord deplin și gînditorul, cel ce nu se sfîia să afirme în lecția de deschidere a cursului de istorie a metafizicii (1930-1931):

„Miine mă veți depăși pe mine, chiar aveți datoria să mă depășiți, întrucît sînteți vii și întrucît eu trebuie să ajung la soluția absolută a felului meu de a vedea și trebuie să mor, deci, înaintea d-voastră”.

În rezonanță cu atmosfera și structura momentului metafizic de atunci, Nae Ionescu își vedea rostul în *a sarge un țipar vechi*, „care tindea oarecum să oprime viața”, și a ridică „zăgazul realității”, creînd astfel un drum liber pentru cei ce vin, neuitînd însă – le spunea studenților – „că nu voi avea dreptul miine să vă desconsider solidarizarea d-voastră cu momentul d-voastră istoric de, prin urmare, *dreptul d-voastră de a mă privi pe mine peste umăr* (s.n., ID)”.

Prin urmare, dacă am reușit sau nu în demersul nostru să luminăm unghiuri necunoscute sau întunecate ale scrierilor naeionesciene, nu noi decidem valoarea concluziilor, ci mîria sa Receptorul, mai exact: criticul de specialitate cu autoritate recunoscută. Și alături de critic, timpul, supremul, singurul și sigurul silogism care validează concluziile autentice. Vom repeta însă un gînd al lui Heraclit, care spunea că atunci cînd cauți aur, muncești mult și găsești puțin. Celui ce știe să asculte – îi este de-ajuns!
Dictum sapientis sat est!

Daniel Meurois,
Apocalipsa lui Ioan. Între Efes și Patmos ...acum două mii de ani.
Traducere în limba română de Alina Gândiță.
Turda, Editura Solisis, 2022,
289 p. ISBN 978-606-95505-1-9.

David Benetley Hart,
Mitul schismei și alte eseuri.
Traducere din limba engleză de Dan Siserman, Dan Radu, Iuliana Petrescu și Petru Dimitriu.
Postfață de Alin Vara, Oradea, Editura Ratio et Revelatio, 2021,
158 p. ISBN 978-606-9659-29-8.

Sântideva,
Intrarea pe calea iluminării: Bodhicaryāvatāra. Ghid pentru o viață plină de sens și altruism. Traducere din limba engleză de Walter Fotescu. Introducere de Ovidiu Nedu.
București, Editura Herald, 2021,
303 p. ISBN 978-973-111-907-6.

John Behr,
Formarea teologiei creștine. Drumul spre Niceea, vol. 1;
Credința Niceană, vol. 2.
Ediția a II-a revizuită.
Traducere din limba engleză de Mihai G. Neamtu (vol. 1) și Alexandru Mihăilă (vol. 2).
București, Editura Sofia, 2022,
222 p. (vol. 1); 476 p. (vol. 2).
ISBN 978-973-136-854-2 (vol. 1);
ISBN 978-973-136-855-9 (vol. 2);
ISBN 978-973-136-853-5 (vol. 1-2).

Cornel Ungureanu: istorie și critică literară în spirit geopolitic

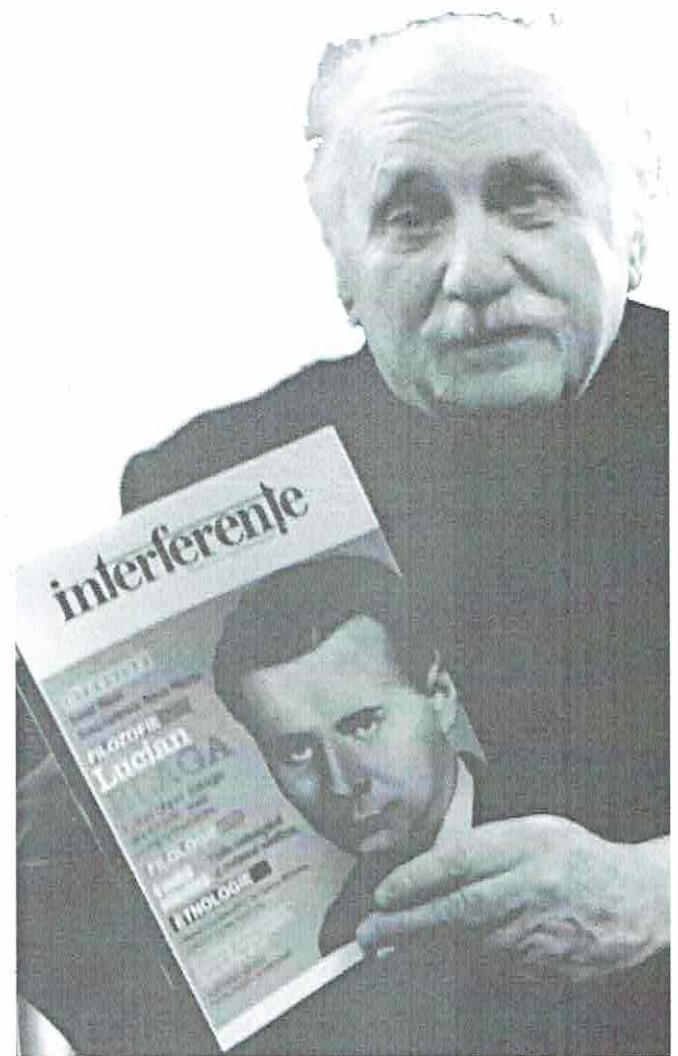
Liliana Danciu

Despre Cornel Ungureanu – critic și istoric literar de seamă în peisajul cultural românesc și (central) european – orice filolog din Banat (nu numai, bineînțeles, dar mai ales) (trebuie să) știe că este un inovator în cercetarea literaturii, un deschizător de drumuri în analiza fenomenului literar. Continuând în aceeași notă a tabuizării, ar fi nepermis ca un intelectual caransebeșean să ignore faptul că ilustrul critic literar a absolvit Colegiul Național „Traian Doda” din Caransebeș, că în toate interviurile și amintirile sale nu ratează ocazia să vorbească despre întâlnirea cu Sorin Titel din ultimii ani de liceu, despre copilăria de la Zăgujeni și prietenia cu George Suru. Axa itinerantă Caransebeș-Zăgujeni-Timișoara trasează în *Șantier 2* repere importante în geografia sacră a propriilor începuturi, marcată de căutarea interioară a reperelor esențiale, articulată pe o quijotescă *questa* a tinereții alături de prietenii George Suru, Sorin Titel. Prin interesul constant acordat de Cornel Ungureanu cercetării culturii și literaturii bănățene în context național și european, Oravița, Caransebeș, Reșița, Lugoj, Timișoara au devenit coordonate importante ale unei geografii literare imposibil de ignorat de-acum înainte.

Profesor universitar, eseist, istoric și critic literar, referent literar și director de teatru, cronicar literar, redactor și redactor șef adjunct la revista timișoreană „Orizont”, în jumătate de secol de activitate critică și estetică, Cornel Ungureanu și-a impus constant, argumentat și metodic, propria viziune critică, deloc intimidată de reticența manifestată uneori de Centru (oricare ar fi fost acela), știind că autenticitatea și vitalitatea acestuia sunt asigurate de marginile sale. Cornel Ungureanu publică peste 2000 de articole în reviste din țară și străinătate – „România literară”, „Tribuna”, „Lucefărul”, „Vatra”, „Familia”, „Steaua”, „Secolul XX”, „Književni Reč” (Jugoslavia), „Limuna” (Jugoslavia), „Banatica” (Tübingen) –, acordă interviuri la Radio Timișoara, Radio București, Televiziunea Timișoara, Televiziunea București etc. susține un număr impresionant de prelegeri cu prilejul unor importante manifestări culturale, simpozioane, conferințe. Este membru, apoi director al filialei Timișoara a U.S.R.

Activitatea editorială numără zeci de volume de critică literară, monografii, studii de istorie și geografie literară (termeni de nedespărțit în viziunea lui critică): *La umbra cărților în floare*, Editura Facla, 1975 (cartea a primit premiul pentru debut pe anul 1975 al U.S.R.); *Proză și reflexivitate*, Editura Eminescu, 1977; *Contextul operei*, Editura Cartea Românească, 1979 (Premiul pentru critică literară și eseu pe 1979, acordat de U.S.R., juriu

prezidat de Șerban Cioculescu); *Imediata noastră apropiere. Studii de geografie literară*, vol. I, Editura Facla, 1980; *Proză românească de azi, vol. I: Cucerirea tradiției*, Editura Cartea Românească, 1985 (Premiul U.S.R. pe anul 1985); *Imediata noastră apropiere, vol. II: Studii privind literaturile centrale europene*, Editura de Vest, 1990; *Mircea Eliade literatură exilului*, Editura Viitorul Românesc, 1995; *La vest de Eden. O introducere în literatura exilului*, Editura Amarcor, 1995; (în colaborare cu Adriana Babeți) *Europa Centrală. Nevroze, dileme, utopii*, Editura Polirom, 1997; *A muri în Tibet*, Editura Polirom, 1998; *Fragmente despre teatru* (despre teatru din Oravița), Editura Timpul, 1998; (în colaborare cu Adriana Babeți) *Europa Centrală. Memorie, paradis, apocalipsă*, Editura Polirom, 1998; *Introducere în viața și opera lui Petru E. Oamănășu, poet, jurnalist și sculptor*, Editura Modus, 1999; *La vest de Eden. O introducere în literatura exilului*, vol. II, Editura Amarcor, 2001; *Despre regi, saltimbanci și maimuțe*, I-II, Editura Marineasa, 2001, 2003, 2004; *Mitteuropa periferiilor*, Editura Polirom, 2002, ediția a doua, revizuită și adăugită, Editura Brumar, 2018; *Ioan Slavici*, monografie, Editura Aula, 2002; *Geografia literară a României, vol. I Muntenia, vol. III, Ardealul, vol. IV, Banatul*, Editura Paralela 45, 2003–2006; *Octavian Goga*, monografie, Editura Aula, 2003; *Europa Centrală. Geografia unei iluzii. Studii de geografie/ istorie literară*, Editura Curtea Veche, 2004; *Sorin Titel*, Modus P.H., 2005; *Istoria secretă a literaturii române*, edițiile I și II, Editura Aula, 2007, 2015, ediția a III-a, completă, Editura Tracus Arte, 2019; *Petre Stoica și regăsirea Europei Centrale*, Editura Palimpsest, 2010; *Șantier 2. Un itinerar în căutarea lui Mircea Eliade*, Cartea Românească, 2010; *Literatură Banatului. Istorie, personalități, contexte*, Editura Brumar, 2011; *Arta paricidului la români*, Editura Cartea Românească, 2017; *Dialoguri: pagini de jurnal*, Editura Brumar, 2021; *D.R. Popescu și întrebările care rămân*, Editura Junimea, 2022. Din „dosarul” tematic dedicat activității și personalității criticului Cornel Ungureanu, în numărul 7/ 2020 al revistei „Vatra”, aflăm că la Paralela 45 se află în lucru monumentala *Geografia literară a României*, un proiect de 2000 de pagini, quarto, (...) o nouă *Istorie a literaturii române de la începuturi până în prezent*, pornind de la cele trei volume de *Geografia literară a României*, apărute între 2000 – 2005 la Editura Universității de Vest și la Paralela 45, bazată pe secțiuni din *Isto-*

secretă a literaturii române și pe studii apărute în „Orizont”, „România literară”, „Paradigma”, „Secolul XXI”. Prin acest proiect de amplă și totalizantă sinteză istorico-literară, prin modalitatea originală de cartografiere a fenomenului literar în coordonatele geografiei literare, Cornel Ungureanu se alătură marilor spirite călăuzitoare (*spiritus rector*) ale literaturii române, Eugen Lovinescu, George Călinescu, Nicolae Manolescu, Eugen Simion.

Cornel Ungureanu îngrijește ediții, semnează studii introductive, prefețe sau postfețe la numeroase volume de versuri și proză ale scriitorilor români și străini (Ion Pillat, Anișoara Odeanu, D.R. Popescu, Mircea Ciobanu, V. Voiculescu, Vasko Popa, I.D. Sârbu, Ovidiu Cotruș, Marius Munteanu, Ioan Flora, Jaroslav Hasek, Richard Wagner, György Konrád, Miloš Crnjanski, Hugo von Hoffmannsthal, Hermann Broch etc.); se ocupă de realizarea și prefățarea unor antologii de poezie în colecția „O sută și una de poezii” de la Editura Academiei Române (Anghel Dumbrăveanu, Ion Milos, Liubita Raichici); fondator și coordonator, împreună cu Adriana Babeți și Mircea Mihăieș, al grupului de cercetare „A Treia Europă”, seria de teorie și seria de beletristică. Cu entuziasm neobosit, Cornel Ungureanu participă la prezentări și lansări de carte ale scriitorilor bănățeni (și nu numai), traversând neobosit Banatul său drag, contribuind la îmbogățirea reperelor unei geografii literare centraleuropene aflată într-o continuă evoluție.

Prin dubla perspectivă a cercetării, fenomenologică și comparatistă, Cornel Ungureanu descoperă literatura ca fenomen creator conectat unui imaginar geografic și geopolitic dintr-un context mentalitar general, din care se hrănește (aprobator sau contestatar) imaginarul și imaginația creatoare a scriitorilor. Menționând dubla direcție metodologică, cunoscând admirația criticului timișorean pentru comparatistul și fenomenologul Mircea Eliade, o curiozitate încolțește pe neașteptate: e posibil ca modelul eliadesc de analiză a fenomenului religios să fi fost translat și adaptat studierii fenomenului literar? O posibilă întrebare dintr-un viitor interviu! Această metodă transformă istoria literară într-un sit de arheologie culturală, corelând locuri, oameni și fapte, analizând ideologii politice și dezvăluind interese geopolitice, pentru a transparentiza o „istorie secretă” – camuflată sau doar ignorată cu condescendență de adepții „istoriilor actualității imediate” (*O istorie secretă a literaturii române*, Tracus Arte, 2019, p. 22). „Istoria alternativă”, propusă de Cornel

Ungureanu, ridică interdicții și detabuizează opere și personalități literare supuse uneori unor selecții și excluderi oficiale repetate, dictate de nenumăratele conjuncturi istorice traversate de literatura română începând cu secolul al XIX-lea până în prezent. Alături de valorile estetice evidențiate deja sunt poziționate valorile ignorate ale periferiei (Bucovina, Moldova, Banatul, Maramureșul). Specificitatea regională, conferită de acel unic și inconfundabil spirit al locului, este sondată și scoasă la lumină din miezul ideatic al operelor unor scriitori români, din țară și din exil (Mihai Eminescu, Ioan Slavici, George Coșbuc, Octavian Goga, Ion Agârbiceanu, Liviu Rebreanu, Radu Pavel Gheo, Augustin Buzura, Gheorghe Vulturescu, Mircea Eliade, Vintilă Horia și mulți alții). Operele unor scriitori aparținând geografiei noastre literare sunt corelate unor scrieri din arealul centraleuropean (amintim doar câteva nume: Sacher-Masoch, Jaroslav Hašek, Miroslav Krleža) pentru a recompuce un adevărat *puzzle* cultural și identitar unic. Se conturează o geografie literară multiculturală a periferiilor, unitară tocmai prin diversitatea vocală și tematică, în care se integrează excluderile operate succesiv și reciproc de istoriile „oficiale” germane, maghiare, sârbe, românești (Europa Centrală e spațiul de graniță disputat de un Centru, situat când în Apus, când în Răsărit, la început prin utopia imperială și mitul Vienei paradisiace, ulterior prin propaganda marxist-leninistă și utopia comunistă, cum aflăm și din lucrarea *Mittleuropa*

periferiilor, Brumar, 2018).

Pe baza documentelor descoperite în arhive și biblioteci, sunt dezvăluite scenariile utopice și sunt evidențiate „modelele exemplare” generate de Centru pentru a fascina și supune ideologic, în primul rând, periferiile. Acest efort „creator” subliniază, în fapt, importanța strategică și vitală a marginii pentru supraviețuirea organică a imperiilor/sovietelor/statelor federative. Un exemplu concludent ar fi mitul Împăratului, care, mult timp după ce va fi dispărut la Viena, își va păstra viabilitatea la marginile Imperiului. Elocvent în acest sens ar fi deopotrivă „subconștientul imperial”, definitiv în opera de tinerețe a lui Eminescu, „Sentimentul spațiului”, specific operelor lui Gerard de Cenad, Ioan Slavici, Sorin Titel, Petre Stoica, al căror scris – afirmă Cornel Ungureanu în *Introducere la Literatura Banatului. Istorie, personalități, contexte* (Brumar, 2015) – „aparține acestor locuri”, izvorăște din conștiința apartenenței spirituale la un anumit tip de civilizație, de mentalitate, de lume. În spiritul unui *Homo Aestheticus* cu evidente înclinații religioase, creațiile lor sacralizează locul, iar locul devine însuși Centrul, mai ales că oricare altul hotărât geopolitic era prea departe și prea greu de atins. Granițele se deplasează continuu în istoria de peste două milenii a României și a Europei, iar geografia literară și istorică a Banatului suferă transformări dramatice: Banatul dacic devine Banatul roman, apoi unul catolic – dovada: descoperirea unei biserici în stil gotic la Căvâran (secol XIII) și a uneia franciscane la Caransebeș (secolele XIV-XV) –, urmat timp de 164 de ani de un Banat turcesc, dominat de o atmosferă culturală prolifică la Timișoara, văzut din Imperiu drept un non-loc populat de vampiri, strigoi și morți răi, reabilitat, după recucerirea teritoriului, de călătorul geograf Francesco Griselini (secolul XVIII), de frații Arthur și Albert Schott (secolul al XIX-lea) care în 1845 publică, la Stuttgart și Tübingen, prima culegere de basme românești (în varianta tradusă la noi, *Basme valahe – cu o introducere despre poporul valah și o anexă destinată explicării basmelor*. Traducere, prefață și note de Viorica Nișcov, Polirom, 2003). Itinerariul critic în geografia literară a Banatului începe cu Gerard de Cenad, un italian erudit, întemeietor de oraș și de cultură la începutul mileniului doi, se prelungește prin descrierile zonei realizate de italianul Griselini pentru a ajunge la Encovetti Petru E. Oance.

Literatura Banatului are o identitate proprie în raport cu literatura Ardealului și a celorlalte regiuni ale țării, influențată puternic de istoria și, implicit, geografia sa culturală. Fiecare autor este conectat, intelectual, „ideologic” și identitar, la climatul socio-politic contemporan din interiorul coordonatelor unei geografii politice și culturale, divergent contestatar sau convergent aprobator. De peste două milenii, a face istorie în Europa echivalează cu deplasarea constantă a granițelor și, implicit, strămutarea Centrului, tot atâtea schimbări geopolitice cu implicații majore în plan cultural și ideologic. De aceea, o cercetare în domeniul istoriei literaturii nu poate avea loc ignorând coordonatele geografiei literare și geopolitice, pe de o parte, și analiza „miturilor” și a utopiilor imperiale, național(ist)e, marxiste, pe de altă parte. Aparținând

Europei Centrale, Banatul, în particular, și România, în general, îi împărtășese destinul tragic, hotărât când în vest, la Viena, când în Răsărit, la Moscova, întotdeauna cu binecuvântarea unui centru odată imperial. În *Noaptea de Sânziene* (1955, în versiunea franceză), pentru Mircea Eliade, România devine spațiul sacru aflat între munții care se bat cap în cap, de unde izvorăște binecuvântata Apă a Vieții și a Morții: Bucureștii interbelice se dezvăluie drept spațiul grădinilor paradisiace, care, după invazia sovietică, sunt acoperite de praf și năpădite de buruieni; în prefața volumului de basme valahe, Albert Scott remarcă reticența bănațenilor față de „cei care aparțin popoarelor dominante” care le-au dictat soarta. Mereu sub talpa unui nou învingător grăbit să subordoneze creația și cultura pentru a ucide spiritul locului, literaturile Europei Centrale caută, prin formule proprii de exprimare, să se dezică de Occident și de Orient și să aibă o voce proprie, înconfundabilă. Prin eforturile cercetătorilor coordonați de Adriana Babeți, eforturi concretizate în *Dictionarul romanului central-european din secolul XX* (Polirom, 2022), „A treia Europă” reușește nu numai în acest demers subversiv, ci și în proiectul câștigării unei identități și a unei autonomii literare.

Dialoguri, pagini de jurnal (Brumar, 2021) aduce în prim plan oameni importanți din viața autorului și defintorii pentru „acest timp al culturii”. Evocările și dialogurile cu Mihai Șora, Axente Sever Popovici, Vintilă Horia, Anișoara Odeanu, Arșavir Acterian, Ovidiu Cotruș, Petru Vintilă, Sorin Titel, Petre Stoica conturează o lume demult apusă, învăluită într-o atmosferă convențională dată de educație, bun simț, erudiție și un firesc foarte greu de găsit în prezent. Dintr-o erudită scrisoare trimisă în semn de mulțumire Doinei Mezdră de către Axente Sever Popovici – „studentul și bibliotecarul lui Nae Ionescu, filosof, prieten cu Cioran, apoi matematician. Făcuse 15 ani de închisoare. În *Persecuțați-l pe Boetius*, Vintilă Horia l-a avut model” (p. 50), cum aflăm din paginile dedicate corespondenței lui Cornel Ungureanu cu Vintilă Horia – primim date importante despre „elanul cultural” fără precedent manifestat în România interbelică, deveniă un impresionant „câmp cultural” propice manifestării unor personalități excepționale, precum Nae Ionescu, Vasile Pârvan Nicolae Iorga. Un caz feminin aparte este cel al Anișoarei Odeanu, până în 1932, Doina Peteanu, copil-minune, artistă, poetă și scriitoare talentată, prezentă în cercurile selecte ale literaturii române interbelice, apreciată de critica timpului, care în 1972, la 60 de ani, se sinucide. Găsim fragmente de corespondență Aron Cotruș - Mircea Eliade, Vintilă Horia - Constantin Cubleșan., Cornel Ungureanu - Arșavir Acterian.

Dacă evocările aduc în actualitate personalități și amintiri dintr-un trecut mai mult sau mai puțin exemplar, interviurile îl prezintă pe Cornel Ungureanu în dialog cu contemporanii: Ioan Pinteș, Călin Crăciun, Daniela Sitar-Tăut, Cristian Pătrășconiu, Adriana Babeți, Iulian Boldea, Robert Șerban, Lăcrămioara Ursă. În dialogul purtat cu Adriana Babeți, în 2008, întrebând de eventualele „secrete” pe care le-ar putea ascunde încă literatura română, Cornel Ungureanu consideră că merită cercetate perioada precedentă anului 1918, literatura închisorilor și a exilului. Ne întrebăm dacă în 2022 dis:insul

cercetător consideră desecretizate aceste dosare istorico-literare. Din 2013 datează dialogurile cu profesorul și criticul Iulian Boldea (publicat în „Vatra”) și cel cu poetul și jurnalistul Robert Șerban de la Televiziunea Timișoara. Conversația purtată cu poetul timișorean alunecă spre jurnalul ținut zilnic de Cornel Ungureanu, din întregul căruia aflăm că sunt destinate publicării doar acele „decupaje” cu caracter de istorie recuperată sau de istorie posibilă. O tragică istorie personală, cunoscută doar de prieteni și apropiați, e împărțită în paginile de jurnal inserate în finalul *Dialogurilor*, cu timiditatea omului care se sfiște să-și arate suferința și luciditatea criticului care trebuie să încheie într-o notă personală autentică seria dezvăluirilor de odinioară.

Comparatismul și geografia literară sunt instrumente pentru cercetarea literaturilor în timp și spațiu, dar Cornel Ungureanu practică deopotrivă o subtilă și erudită hermeneutică a textului. În mod constant, revine asupra operei unui scriitor, căreia îi descoperă noi valențe estetice și inedite conexiuni în ansamblul „geopolitic” al epocii. Ioan Slavici, Octavian Goga Mircea Eliade, D.R. Popescu sunt astfel de „cazuri”, ale căror opere sunt (re)analizate constant. Ultima reluare a unui itinerariu critic este realizată în *D.R. Popescu și întrebările care rămân* (Junimea, 2022). Interpretarea se contextualizează permanent; criticul timișorean decupează imaginariile utopice specifice constructelor literare în fiecare etapă a comunismului românesc: utopiilor promovate de dictatura comunistă, în anii 50 (un mâine paradisiac) le opune contrautopiile încifrate în limbaajul personajelor lui Marin Sorescu, Ion Băieșu, Fănuș Neagu, D.R. Popescu din literatura anilor 60 (contează doar ce se întâmplă ieri și ce se petrece azi); literatura anilor 50 plămădește o lume a bucuriilor recoltei, iar anotimpul preferat e vara, anii 60 vin cu modele literare noi, preluate din literatura română tradițională și străină, pentru ca anii 70-80 să pună accent pe „destrămarea, agonie, moarte” (p. 24).

O periculoasă contrautopie se dovedește *Leul albastru* (1965), text-prag spre proza de maturitate a lui D.R. Popescu, în care, „se descompun mecanismele iluzionării” (p. 28) și adevărul despre o lume „scoasă din țâțâni” țâșnește viu, feroce și carnavalesc. „Desproprietărea victii personale” ar fi, în

viziunea lui C. Stănescu, tema care străbate întreaga operă a autorului *Vânătorii regale*, (nr. 527/ august 2015, în revista „Cultura” disponibil pe <https://revistacultura.ro/nou/leul-albastru-dupa-cincizeci-de-ani/>), „epidemia de moarte”, în opinia lui Constantin Cubleșan (*D.R. Popescu: teatrul politic*, Casa Cărții de Știință, 2020), obsedanta și „hamletiana” întrebare „Cum trecem dintr-un secol într-altul, dintr-o lume într-alta?”, în accepțiunea lui Cornel Ungureanu.

Opera lui D.R. Popescu demistifică și scoate la iveală adevărul, demască iluzioniștii de conjunctură și nu renunță să facă literatură într-o lume a „maimuțelor” aparent cufundate în gânduri sau de-a dreptul demonizată de spaime: „Piesele lui D.R. Popescu înscenează viața cu derizoriul și dramatismul ei dintotdeauna, învâluie în absurd și grotesc adevărul doar din pura plăcere de a-l demasca apoi cu gesturi hamletiene, atribuie cu generozitate creatoare măști alegorice și le smulge cu violență. O lume «sărită din țâțâni» este protagonistă obișnuită a acestor piese cu oameni obișnuți, buni, dar indiferenți, care se fac responsabili pentru apariția și proliferarea derapajelor morale prin apatie și inerție existențială. În esența sa pur estetică, însă, teatrul nu simbolizează altceva decât propensiunea ființei umane spre nemurire, nevoia de a se travesti, de a fi mereu altcineva și de a trăi o altă viață decât cea din afara sălii de spectacol” (Liliana Danciu, *D.R. Popescu: „Lumea scoasă din țâțâni și teatrul literatură”, în „Euphorion”, nr. 1/ 2021* disponibil pe revista-euphorion.ro/d-r-popescu-lumea-scoasa-din-tatani-si-teatrul-literatura/).

Lider al generației 65-70 și al „Provinciei literare tinere” (p. 59), D.R. Popescu a lansat ideea „demetropolizării culturii”, concept agreat și susținut de istoricul literar timișorean în întreaga operă critică. La rândul său, Cornel Ungureanu se întrebă și crede, se îndoiește, dar nu renunță, cercetează panoramic și focalizat fenomenul literar, trasează „itinerarii spirituale” și cartografiază neobosit harta unei geografii literare centraleuropene, în care centrul și periferia se oglindesc reciproc. *Istoriile, Geografiile și Dialogurile* lui Cornel Ungureanu spun „povești” extraordinare despre personalități literare și lumea în care au trăit, dar ele reprezintă rezultatul erudit al unui efort de cercetare de-o viață, al unei inevitabile demonii care impulsionază căutarea și dezvăluirea adevărului.

Andra Mateucă (Maria Alexandra Rusan) s-a născut și a crescut în Târgu-Jiu, a absolvit Dreptul la Universitatea de Vest din Timișoara, iar în prezent este consilier la Primăria Municipiului Timișoara și poetă.

Apare în antologii și reviste literare și a publicat patru volume de poezie: Incognito (Editura Ager, 2001), Duminica e o poză cu tine (Editura Diacritic, 2015), Peste calea ferată au trecut toate vacanțele (Editura Eikon, 2018), Distileria de urgență (Editura Eikon, 2020).

Anastasia Coste: Dragă Andra, îți mulțumesc pentru că ai acceptat, tocmai în perioada sărbătorilor, să-mi acorzi acest interviu. Pentru început, te invit să le povestești cititorilor puțin despre tine – omul. Ce te definește și cum arată o zi din viața ta?

Andra Mateucă: Dragă Anastasia, eu îți mulțumesc pentru invitație și te felicit pentru proiectele și implicarea ta. Cât despre mine omul, cred că mă definesc calitățile (răbdarea, perseverența, entuziasmul), munca și realizările mele și, de ce nu, defectele mele pe care încerc să le „domolesc” (din public s-ar putea auzi: încăpățănarea).

Ziua începe pentru mine dimineața la ora 6:45, când mă pregătesc pentru a merge la serviciu. Din fericire, îmi place mult ce fac și nu există riscul să mă plictisesc. După ora 17:00 îmi fac timp

Interviu cu poeta timișoreană Andra Mateucă

Anastasia Coste

pentru prieteni sau pentru a intra într-o librărie, fac cumpărăturile necesare, gătesc, iau cina cu jumătatea mea mai bună (soțul meu), sunt zile în care

merg la diverse evenimente culturale, mă uit la filme, citesc, scriu. Din fericire, citesc mai mult decât scriu; am obiceiul să citesc în fiecare seară,

înainte de culcare, cel puțin 20 de pagini. În ultima perioadă am citit mai mult poezie. Încerc, în fiecare zi, să petrec timp cu oamenii dragi. Întrucât părinții și sora mea locuiesc în alte localități, vorbim mult la telefon. Păstrez însă și puțin timp doar pentru mine, mai ales când scriu. Sfârșitul de săptămână mă prinde, de cele mai multe ori, în locații surprinzătoare; îmi place mult să călătoresc și să descopăr locuri inedite.

Andra Mateucă - scriitoarea. Când ai început să o iei în serios și cum s-a

împletit scrisul cu parcursul tău personal și profesional?

Am început să scriu de la vârsta de șase-șapte ani, poezii caracteristice vârstei. Bunicii mei îmi citeau mereu, cred că mi-au deschis apetitul pentru literatură. În poemele mele, copilăria și imaginea bunicilor apar foarte des. La vârsta de aproape șase ani am învățat să citesc cursiv, așa că am început să devorez cărțile. Am avut noroc că, în biblioteca părinților, am găsit cărți de poezie, inclusiv poezie americană. De asemenea, am avut profesori foarte

buni și dăruțiți, care m-au încurajat și sprijinit și care au continuat să predea în afara canoanelor. Din păcate, la sfârșitul lunii august a anului trecut, s-a stins din viață un om extraordinar și un profesor deosebit, dăruit și iubit, doamna Elena Roată. Am avut onoarea și norocul de a-i fi elevă la Colegiul „Tudor Vladimirescu” din Târgu-Jiu. A modelat drumul în viață pentru mulți dintre noi, a reprezentat și promovat enorm cultura în orașul meu natal.

După absolvirea cursurilor liceale, am intrat la Facultatea de Drept din cadrul Universității de Vest din Timișoara și m-am bucurat din plin de studenție. În primul an de facultate, colegul meu, Adrian Petru Stepan (prozatorul), mi-a propus să mergem la Cenaclul Studentesc „Pavel Dan”, pentru că văzuse un afiș în holul universității, și eu am acceptat cu bucurie. Așa am început să mă iau și mai în serios, să ascult sfaturi pertinente, recomandări de lecturi și să-mi cizelez scriitura; datorez multe cenaclului, în special coordonatorului său, inimosul poet Eugen Bunaru, de care mă leagă o prietenie frumoasă și care mi-a fost alături la multe evenimente și proiecte. Perioada petrecută la cenaclu a creat multe prietenii care durează și azi. Tu ești unul dintre prietenii dragi pe care i-am cunoscut la cenaclul din a cărei echipă faci parte. Atunci am început să public poeme în *Forum studentesc* și în revistele *Orizont* și *Vatra*, care găzduiau texte ale membrilor cenaclului.

Această dimensiune a mea este ca un balsam; scrisul este un mijloc de comunicare și de (auto)cunoaștere, coexistă frumos cu traseul meu

personal și profesional, nu deranjează, dimpotrivă, ajută mult, uneori.

Care crezi că a fost un moment crucial în experiența ta ca poetă?

Nu pot să menționez un moment anume ca fiind crucial. Cred că mai multe evenimente au avut roluri importante în experiența mea: primul atelier de scriere creativă la care „am participat” și care a fost inițiat de bunica mea, care alegea cinci cuvinte diferite și greu de asociat și mă provoca să încopesc o poveste, lecțiile predate interactiv de profesori, participarea la Cenaclul Pavel Dan, la taberele de creație, la festivalurile de literatură, publicarea textelor în reviste de specialitate, pe platforme literare, în volume, faptul că am cunoscut scriitori pe care îi admir.

Maria Alexandra Rusan vs. Andra Mateucă: cum se delimitează și întrepătrund cele două euri în povestea ta?

Melodioasa aliterație a întregului meu nume o datorez părinților și jumătății mele mai bune. Mama se numește Maria, tatăl meu, Alexandru și eu fiind primul copil, am primit prenumele lor reunite. Actualul nume de familie care potențează aliterația a fost dobândit, ulterior, prin intermediul ofițerului Stării Civile și prin „generozitatea” soțului. Eu disociez greu cele două euri și mă simt confortabil cu amândouă. Cu numele de Andra Mateucă îmi semnez textele literare și așa mă cunoaște multă lume; soțului meu i se mai spune câteodată, domnul Mateucă, iar unii colegi mă mai

întreabă (ce-i drept, mai rar) cine este Alexandra Rusan.

Cred că inspirația este văzută frecvent ca o condiție a scrisului creativ. Cum o vezi tu, însă? De unde și cum începi să scrii? Ce anume te inspiră?

Mă inspiră imaginile citadine, oamenii, amintirile, copilăria, poveștile mele, ale altora, trecute prin propriul meu filtru de percepție poetică. Mă inspiră o carte, mă bucur mult dacă mă provoacă să scriu. Nu-mi refuz imaginația, plec de la o imagine și croiesc o poveste cu ajutorul ei. Încep să scriu când poemul se decide să vadă lumina, nu forțez lucrurile. Este necesar să mă „încarc” din lecturi, din experiențele mele, ale altora, din laboratorul intern, din secvențe cotidiene.

Îmi place să mă simt confortabil când scriu; să nu fiu distrasă, să mă mențin atentă doar asupra scrisului; mă cuibăresc în colțul meu, luminat de un lampadar bizar și pun muzică în surdina.

Ce poem dintre cele care-ți aparțin ai alege pentru a te reprezenta? Ni-l poți expune?

Consider că fiecare poem are o dimensiune personală și mă reprezintă, dar voi alege această poezie întrucât, de curând, am dobândit ochelari de vedere și, pe cale de consecință, o nouă viziune asupra lucrurilor.

asa mi-am început toamna

tineretea își ia la revedere la prima

pereche de ochelari de vedere te mai amăgește puțin îți mai iartă din stângăcie

ramele le-am ales după trei zile de căutări
dioptriile le-am primit după treizeci de minute

dacă tot e să devin ochelaristă măcar să fiu una mișto

*cu aspect de profesoară severă
cu catalogul la braț în drum spre
catedră și cu tocuri bine înfipite în
parchet*

toamna asta comună a venit la timp punctuală ca o femeie la coafor mi-a luat pălăriile rochiile-fluture bronzul mi-a lăsat ochelarii pelerinele de ploaie pantofii cu șiret

acum stau ca o mary poppins sadea pe acoperișul lumii cu imaginea ei mărită artificial

Poemele tale reflectă adesea sensibilitate, feminitate și o doză de nostalgie. Cât de mult îți expui propriile experiențe/credințe în ceea ce scrii?

Îți mulțumesc pentru aprecieri, Anastasia. Percep scrisul ca pe ceva personal, autentic, mă risipesc frumos și curajos în fiecare poem și îmi expun, dozat, propriile experiențe, cât de mult pot și cât îmi permite poemul.

Ai experimentat și alte tipuri de exprimare artistică? Ce diferențe apar?

Poemele mele au un filon epic generos, fapt pentru care am scris și proză scurtă. Mă simt confortabil în ambele

ipostaze, dar poezia rămâne încă pe primul loc. Cred că mă provoacă mai mult.

Pentru că prima lună din an e percepută ca un nou capitol și un imbold pentru schimbări în bine, te invit să le transmiți un mesaj cititorilor noștri care cochetează cu poezia sau se află deja la început de drum.

Îți mulțumesc încă o dată, Anastasia, pentru invitație, îți doresc un an frumos și bun, cu inspirație, ceea ce le doresc și cititorilor. Aș vrea să le spun celor care cochetează cu poezia să nu forțeze scrisul și să caute întotdeauna să nu încarce textul, pentru că riscă diluarea acestuia.

De asemenea, îi îndemn pe toți cititorii să citească multă poezie, cred că este un mod de exorcizare a demonilor cotidiani și un mijloc de a accesa o dimensiune personală surprinzătoare.

Medicul caransebeșean Constantin Popasu despre Eminescu

Constantin Brătescu

Deoarece se împlinesc în 7 ianuarie 90 de ani de la decesul medicului caransebeșean Constantin Popasu se cuvine ca din când în când să rememorăm rolul pe care l-a jucat în cultura românească.

Era fiul lui Costache Popasu din Brașov, comerciant cu bună stare materială și cu vederi progresiste privind viitorul neamului românesc, înscriindu-se printre contributorii de frunte ai orașului de la poalele Tâmpei pentru înființarea gimnaziului românesc din urbe, adevărată cetate de cultură românească. Era și nepotul episcopului caransebeșean Ioan Popasu, cu merite deosebite în plan bisericesc, școlar și cultural, atât la Brașov cât mai ales la Caransebeș, în anii 1865-1888. Și nu trebuie uitat faptul că era văr primar cu Titu Maiorescu a cărui mamă era sora lui Costache și Ioan Popasu.

Născut la Brașov în 17 iulie 1856 a urmat studiile primare și gimnaziale complete în orașul natal, apoi facultatea de medicină din Viena, desăvârșindu-și studiile prin susținerea tezei de doctorat în anul 1888.

Ca student și doctorand în capitala Austro-Ungariei a activat în cadrul Societății academice „România Jună”, fiind președintele acesteia în anul 1882. Să subliniem și faptul că aceasta era sprijinită financiar de către statul român. Promovând noua direcție în cultura română, care era crezul și programul intelectualilor români grupați în jurul revistei „Convorbiri Literare”, condusă din umbră de către Titu Maiorescu, redactorul responsabil fiind Iacob Negruzzi, grupul de tineri junimiști de la Viena și-a propus tipărirea unor almanahuri la care să colaboreze cele mai proeminente personalități ale culturii și științei românești. Primul almanah a apărut în aprilie 1883, fiind conceput în anul 1882, iar printre colaboratori s-a aflat și Carmen Sylva, Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, Titu Maiorescu, Ion Slavici, Iosif Vulcan ș.a. În acea tipăritură de excepție, Mihai Eminescu a publicat pentru prima dată poemul *Luceafărul*, trimis comitetului de redacție condus de medicinistul C. Popasu de către Titu Maiorescu la 28 octombrie 1882.

interferențe

În raportul asupra activității Societății academice „România Jună” pe anul 1882, relativ la eforturile depuse pentru editarea almanahului, se menționează: „La acest loc ne ținem de dorința a exprima mulțumirile noastre comisiei almanahului și în special președintelui ei, d-lui drd. C. Popasu, prin activitatea deosebită ce a dezvoltat la edarea almanahului”.

Dacă până în aprilie 1883, când a fost tipărit almanahul C. Popasu nu a avut prilejul de a-l cunoaște personal pe Mihai Eminescu, fiindu-i cunoscute doar poeziile publicate în *Convorbiri Literare*, momentul întâlnirii s-a petrecut în 2 noiembrie 1883, când marele poet, acum cu mintea întunecată, însoțit de prietenul său Chibici- Râvneanul, era adus la Viena la insistențele lui Titu Maiorescu și mai ales ale Emiliei Humpel, sora sa, în vederea internării într-un sanatoriu recomandat de către vărul său mai tânăr, situat în afara Vienei la Ober-Döbling.

Pentru istoria literaturii române sunt foarte importante scrisorile trimise lui Maiorescu de către C. Popasu cu informații prețioase despre evoluția bolii poetului, cu semnele treptate de însănătoșire, relațiile bolnavului cu medicii, plimbările prin Viena însoțit de C. Popasu, vizita făcută acestuia după ameliorarea stării de sănătate și grija poetului pentru cunoașterea celor care i-au înlesnit financiar tratamentul. Încă din prima scrisoare, cea din 8 octombrie 1883, doctorandul C. Popasu îl asigură pe Maiorescu de sprijinul său: „Mă pun la dispoziția d-tale, căci doresc din inimă să nu rămână pierdută o putere atât de distinsă ca Eminescu”, ceea ce s-a și dovedit că în perioada de trei luni petrecută în sanatoriul lui Leidesdorf, C. Popasu nu a fost doar martorul de la distanță, ci sprijinitorul poetului, pentru că revenirea sa a fost un act medical spectaculos la care a contribuit.

După scurgerea a trei luni de la internare, dr. Obersteiner îl informa pe Titu Maiorescu că poetul „și-a venit în fire”, iar în 4/16 februarie 1884 poetul îi trimitea o scrisoare lui Maiorescu, concepută în locuința lui Popasu, unde se deplasase neînsoțit. Eminescu făcea referire la neajunsurile și supărările pricinuite ocrotitorului său și altor amici bine-voitori, dar și la îndelungata perioadă de întunecare a minții: „Amintirea stării mele trecute e foarte slabă, încât pe mine însumi mă miră lungimea timpului, în decursul căruia nu mi-am putut da seama de nimic”. Drept răspuns va primi Eminescu de la acesta o scrisoare, „poate cea mai emoționantă din literatura română”, cum pe drept o situa scriitorul Petru Vintilă. Maiorescu își manifesta grija pentru viitorul apropiat și mai îndepărtat al poetului, nevoia unei excursii în sudul Italiei, sugerată de către C. Popasu, și ocuparea postului de bibliotecar la Universitatea din Iași, apoi ecoul stărnit de volumul de poezii ș.m.a. Maiorescu încheia astfel epistola sa: „Așadar, fii fără grijă, redobândește-ți acea filosofie personală ce o aveai întodeauna, adaugă-i ceva veselie și petrece în excursie prin frumoasa Italie și, la întoarcere, mai încălzește-ne mintea și inima cu o rază din geniul d-tale poetic, care este și va rămâne cea mai înaltă încorporare a inteligenței române”.

La această însănătoșire, inițial, Titu Maiorescu era sceptic că-și va reveni, a contribuit și grija doctorandului C. Popasu, care l-a vizitat săptămânal, a purtat discuții cu medicii curanți, l-a scos cu șareta la plimbare prin Viena. l-a încurajat să viziteze pe cei doi medici, ajungând până în ziua în care i s-a permis să iasă neînsoțit din sanatoriu și să-l viziteze la locuință pe acesta, unde, într-un bine meritat răgaz, i-a scris lui Titu Maiorescu.

Despre relația specială cu Luceafărul literelor românești a conferențiat medicul C. Popasu, în ianuarie 1923 în sala Liceului Traian Doda, cu prilejul jubileului Societății „România Jună”, după scurgerea a 50 de ani de la înființarea sa, în care un rol însemnat l-a jucat și Mihai Eminescu. A amintit că la coborârea din tren la Viena în 2 noiembrie 1883 poetul a exclamat: „România liberată! România liberată!”, înțeleasă peste ani ca o profecție „sau o solie a providenței trimisă nouă cu 30 ani înainte de eliberarea noastră de sub dominația Habsburgilor din Viena”. Această știre unică din viața lui Eminescu a fost preluată mai târziu de către George Călinescu, exegetul cunoașterii vieții și operei poetului nepereche, folosind-o în scrierile sale.

Un eveniment de rezonanță în viața culturală a Caransebeșului l-a constituit inaugurarea la 2/14 decembrie 1885 a tipografiei diecezane, dorită încă de multă vreme de către episcopul Ioan Popasu. Importanța acesteia, probată în timp de valoarea cărților date la iveală, se datorește și medicului Constantin Popasu și deopotrivă chimistului și profesorului Nicolae Teclu ambii brașoveni, ambii aflați la Viena, care au înlesnit procurarea mașinilor tipografice, a literelor și hârtiei, dar și recomandându-i episcopului un tipograf destoinic Eduard Hausteiner de la Imprimeria Națională.

De sub teacurile acestei tipografii românești a fost dat la iveală în anul 1901 volumul *Câteva poezii* de Mihai Eminescu, primul din creația acestuia tipărit dincoace de Carpați prin grija profesorului Enea Hodoș de la Institutul pedagogic diecezan, creatorul colecției *Biblioteca noastră*, vestită nu numai în Banat și mult lăudată de Nicolae Iorga pentru modul cum acesta a înțeles să popularizeze literatura română cultă, literatura populară și părți din istoria românilor bănățeni.

Dar în această lună, ianuarie 2023 se împlinește un secol de la prezentarea conferinței medicului Constantin Popasu despre *România Jună* din Viena și despre lunile în care a fost mereu aproape de Eminescu, încurajându-l să depășească momentele grele prin care a trecut începând din vara anului 1883.

Dacă acest medic model, așezat la Caransebeș în anul 1894, ca profesor de igienă la Institutul pedagogic diecezan, ne-ar fi lăsat doar amintirile sale despre Eminescu, povestite unor apropiați precum farmacistul Edgar Müller sau Sever R. Boșcaiu și cele relatate în 15/28 ianuarie 1923 în fața unui numeros public adunat în sala de festivități a Liceului Traian Doda, ar fi fost suficient să-l considerăm un contributor avizat la pagină densă de istorie literară românească precum a fost și rămâne Poetul nepereche.

Poezii

Gabriela Chiciudean

Unde sîntem?

Căderea a devenit o stare normală. Cădem, ne ridicăm, cădem din nou...

Uneori ne place acolo jos atît de mult
încît nici nu mai realizăm unde sîntem.

Și luptăm. Luptăm să rămînem în azi,
luptăm să ajungem într-un mîine iluzoriu,
cădem în ieri. Luptăm iar...

Dacă am afla cum să ne deschidem sufletele sparte... am putea spera, am putea crede în miracolul începutului veșnic. Așteptăm cu sete un mîine care să adune cioburile, să le lipească cu ceară, și să sufle peste ele foc să le topească în lumina răsăritului pînă cînd vor căpăta luciul și strălucirea de odinioară.

Și dacă nu ne vom mai recunoaște nici noi, nici alții?
Atunci, unde sîntem?

Dudul

Au ajuns iar apele rele pînă la marginea Grădinii Raiului și i-au strămutat păzitorul.

În valea seacă,
dudul face poame zemoase pentru copiii orfani ai lumii vechi.

Ioan Jorș

blue velvet

(se dedică lui bobby winton)

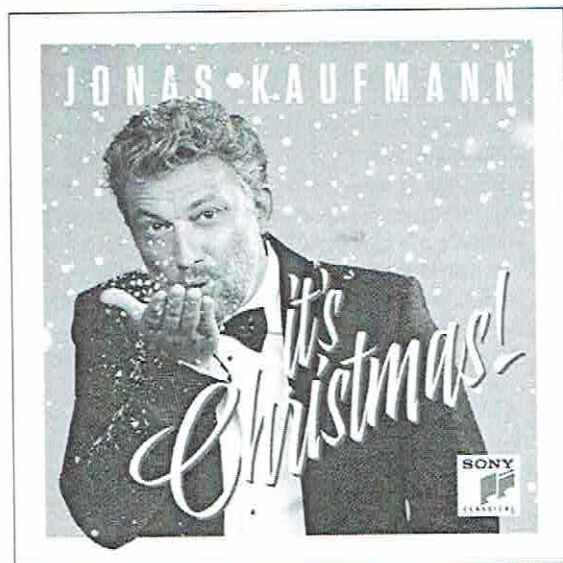
ea purta o rochie de catifea albastră
(ca în cântecul lui bobby winton)
el nu știa dacă sunetul blues sau
culoarea vibrato lumina noaptea
necazului său

ea era femeia cu care începeau toate
cu epiderma de catifea albastră
el era doar domnul singurătate
cărui îi erau adresate toate scrisorile
agențiilor matrimoniale
(rămase fără răspuns)
încăpățânatul domn singurătate
încremenit în pipăiala albastrului din acea
rochie "blue velvet" nepămîntesc de reală

el iubea o femeie înfășată în catifea
albastră
(ca un ochi învinețit cu pumnul)
atât de sălbatic el iubea o femeie
încât fibrele acelea (textile)
nefresc de străvezii
îngreunate de culoare
i se depuneau dimineața rezidual
ca o memorie în care nu ești nicicînd conștient
cearcă albastru
înconjurul ochiului boțit de nesomn
cînd trezirea este doar așa
ca o încercare de a pipăi aerul
cum pruncul orientându-se după țâță
steaua polară a neajutorării lui

el iubea o femeie albastră!

Dragii mei cititori

Vă scriu aceste rânduri în așteptarea Sărbătorii Nașterii Domnului, a Crăciunului. Chiar dacă aceste rânduri vor vedea lumina tiparului abia spre sfârșitul lunii ianuarie, țin cont că Timpul Crăciunului durează până în 2 februarie la Sărbătoarea Întâmpinării Domnului și doresc să vă prezint câteva compact discuri dedicate acestei sărbători.

Nu doar din patriotism sau din prietenie pentru interpretă, ci pentru că în această perioadă a anului, cel mai drag îmi răsună în suflet colindele noastre tradiționale, încep periplul muzical cu un disc al sopranei ANGELA GHEORGHIU, intitulat O, CE VESTE MINUNATĂ. Lansat în 2013, acest disc (cod de bare 5948218003657) nu are vârstă, iar piesele alese redau minunat tradiția noastră populară. Materialul discografic conține 16 dintre cele mai îndrăgite colinde tradiționale românești. Amintesc doar câteva, pentru a vă lăsa pe Dumnezeuastră, onorați cititori să le descoperiți pe toate: Bună dimineața la Moș Ajun, Moș Crăciun, Trei Crai de la Răsărit, Steaua sus răsare, O ce veste minunată, Sus la Poarta Raiului, Astăzi s-a născut Cristos și Colindă. Piesele sunt înregistrate alături de Orchestra Națională Radio sub bagheta lui Tiberiu Soare, Corul Madrigal (dirijor Virgil Popescu) și Corul Accoustic (dirijor Daniel Jinga). Albumul este o coproducție Fundația Angela Gheorghiu, Radio România și Centrul cultural Casa Artelor București. Sunt sigur că rafinamentul interpretării și căldura vocii celebrei soprane vă vor captiva din primele clipe de audiere și vă vor face să-l reascultați.

Proaspăt apărut pe piața discografică este albumul tenorului german JONAS KAUFMANN (Sony 19658707172). Alături de discuri apărute la celebra Casă de discuri Sony în 2020 și 2021, anul acesta a apărut un al treilea disc, care se găsește la vânzare doar alături de primele două, într-o cutie deosebit de bine realizată grafic și intitulată IT'S CHRISTMAS. Pe primul disc Starul tenorilor germani din zilele noastre vă invită să ascultați multe dintre cele mai frumoase cântece germane de Crăciun ("Leise rieselt der Schnee", "O du fröhliche" sau "Tochter Zion"). Solistul este acompaniat de minunata orchestră Mozarteum din Salzburg sub bagheta lui Jochen Rieder.

corul Bach din Salzburg precum și de corul de copii din St. Florian. Fără îndoială, punctual culminant al acestui prim disc este celebrul cântec "Stille Nacht", în care vocea solistului este acompaniată doar de o harfă. Al doilea disc conține nu doar Evergreens americane precum "White Christmas", "O Holy Night" sau "Let it snow", ci și cântece din Franța, Italia sau Suedia, culminând pentru ascultătorii germani cu piese tradiționale bavareze (să nu uităm, tenorul este născut în capitala Bavariei, München în 10 iulie 1969). Al treilea disc, cel înregistrat acum câteva luni, aduce multe noutăți. În primul rând celebrul tenor citește din Biblie istoria Crăciunului așa cum este redată de Evanghelia Sfântului Luca, urmată de povestea Selmei Lagerlöf, Un musafir de Crăciun. Discul continuă cu o poveste bavareză specifică Postului Crăciunului care alternează cu poezii de Goethe, Mörike sau Rilke. Însă partea care emoționează cel mai tare ascultătorul sunt amintirile personale ale celebrului tenor legate de copilărie și petrecerea Sărbătorii Crăciunului în diferiți ani alături de părinți. Pliantul-cărticică ce însoțește albumul Sony are peste 100 de pagini. În el vom regăsi nu doar textele integrale ale melodiilor de pe discuri, ci și multe fotografii personale ale interpretului din perioada copilăriei, rețete ale preparatelor culinare favorite de Crăciun precum

și multe alte mărturisiri personale. Toate acestea ne invită să descoperim nu doar fațeta publică, ci și pe cea intimă a unuia dintre cei mai adulați interpreți ai scenei lirice contemporane!

Ultima apariție discografică și cinematografică pe care vă invit să o descoperim împreună este cea a regizorului Florian Sigl și care se numește **DAS VERMÄCHTNIS DER ZAUBERFLÖTE** (Moștenirea Flautului fermecat). Filmul a fost lansat în 17 noiembrie în Germania, Austria și Elveția, urmând a fi lansat la începutul anului 2023 în restul Europei și în SUA. Regizorul abordează cunoscuta poveste a operii FLAUTUL FERMECAT de Mozart, translatând-o în zilele noastre. Tânărul Tim originar din Londra, este acceptat ca student la Canto la faimoasa facultate Mozarteum din Salzburg. Acolo el descoperă un portal secret care îl teleportează într-o altă lume în care el se transformă în prințul Tamino. În compania păsăranului Papageno, pornesc la drum ca să o salveze pe prințesa Pamina de mama ei, diabolica Regină a Noptii. Povestea îmbină astfel subiectul operii lui Mozart cu iubirea reală a lui Tim pentru colega sa Sophie și audiția pentru a obține rolul lui Tamino în producția studentească. Coloana sonoră a filmului este realizată de Martin Stock. Acesta a trebuit nu doar să compună o muzică nouă, ci și să adapteze muzica operii lui Mozart pentru povestea gen Harry Potter din zilele noastre. Compozitorul mărturisește că îi era de la început clar că muzica lui Mozart, cu excepția prescurtărilor și a trecerilor de la un fragment muzical la altul, va rămâne neschimbată. Nu a dorit să se ajungă la un Musical, ci să rămână o Operă care se îmbină cu o Fantezie. Pe lângă pelicula cinematografică, a apărut și un disc cu coloana sonoră, editat de casa de discuri Deutsche Gramophon cu codul DG 486 3534. Sunt sigur că atât cei ce cunosc diverse versiuni discografice ale celebrei opere mozartiene, dar și cei care vor avea ocazia să vadă filmul realizat cu efecte speciale minunate, vor găsi coloana sonoră extrem de captivantă și vor căuta să achiziționeze și acest compact disc.

Audiție și vizionare plăcută!

Cu prietenie, al Dumneavoastră
Alexandru Petria.
Stuttgart, decembrie 2022

Marius Romila,
Sublimare și arhetip în opera de artă și fenomenul religios. Cuvânt înainte de Acad. Gheorghe Vlăduțescu. Cuvânt de încheiere de Marius Dumirescu. Iași, Editura Institutul European, 2020, 313 p. ISBN 978-606-24-0287-7.

Pr. Adrian Zaharia,
Moartea și riturile funerare la români și la alte popoare. Iași, Editura Doxologia, 2020, 316 p. ISBN 978-606-666-890-3.

Sfinții Părinți ai Bisericii despre ieșirea dușetului.
Antologie de texte. Traducere din limba greacă veche de Mohania Parascheva Enache. Ediție îngrijită, cuvânt înainte și note de pr. Dragoș Bahrim. Iași, Editura Doxologia, 2021, 238 p. ISBN 978-606-9746-13-4.

Charles Nzekwe,
Călătoria mea cu Dumnezeu. Dumnezeu minunilor nu se schimbă niciodată. Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2022, 245 p. ISBN 978-973-53-2853-5.

Interviu cu pictorița Doltu Iuliana

Pușcaș Ioana

Doamna Doltu Iuliana (foto dreapta) este cadru militar (prima serie de femei militar)- colonel în retragere, membru al Asociației Cadrelor Militare Femei în Rezervă și Retragere „Sublocotenent Ecaterina Teodoroiu”, și printre altele, îmbină latura de luptătoare cu latura de sensibilitate prin picturile ei, care ne încântă sufletul de Ziua Națională, 1 Decembrie 2022, printr-un vernisaj deosebit, ce are loc la Casa Armatei din Municipiul Caransebeș, Județul Caraș-Severin.

Vrem să vă cunoaștem mai bine, doamna Doltu. Ce ne puteți spune despre dumneavoastră? Unde v-ați născut, în ce an și ce alte pasiuni mai aveți?

-La Giurgiu în 1954. Îmi place să dansez, să fac sport, merg zilnic la sală și la bazin unde fac aquagym și înot. Îmi permit să spun că sunt de peste tot din țară, deoarece tata a fost moldovean din Vaslui, mama bănățeană din Peciul, eu m-am născut la Giurgiu, dar, deoarece tata a fost militar de carieră, ne-am mutat mult prin țară, cel mai mult am locuit în Ardeal, apoi eu singură în Banat și București.

Cum ați descoperit pasiunea pentru pictură?

-Am început să pictez în 2017, la un curs de pictură de 6 ședințe, unde mi s-a dat o poză, pânză și culorile și mi s-a spus să o reproduc. Am primit puțin indicații sau ajutor din partea lectorului, dar la sfârșit am fost mirată și mulțumită de cum a ieșit. A fost un

portret al unui bărbat.

Am fost încurajată să continui, ceea ce am și făcut. Mai întâi am cumpărat picturi pe numere, m-am obișnuit cu culorile acrilice și modul cum sunt ele reprezentate pe pânză, am studiat video-uri demonstrative de pe YouTube și am exersat mult. Ceea ce fac, consider că mă reprezintă, atât din perspectiva folosirii culorilor, dar și a consistenței acestora pe pânză. Pun multă culoare, densitatea este mare, nu fac picturi fluide, transparente, nu mă reprezintă. Am colege care și ele pictează, mai mult flori, picturile lor fiind gingașe, translucide, puțină cantitate de acrilice. Cred că un psiholog ar putea să îmi facă portretul studiind tablourile mele, ca trăire, sentimente, stare psihică pe care le transmit prin ceea ce reprezintă. Îmi place să fac tablouri după imagini, luate în special de pe Pinterest, sau din natură, peisaje, clădiri, pictură abstractă și mai nou portrete. La portrete, pot să accentuez că nu le fac identice cu poza, le fac după cum simt

emoțional, dar și cultural, istoric. De exemplu, portretul reginei Maria, un personaj pe care nu l-am studiat în istorie, nu știu amănunte din viața ei militară. Am găsit o poză pe care am făcut-o după percepția mea asupra persoanei, mai exact, pentru mine este o fată necunoscută, fără trăsături proeminente, așa că am pictat-o după cum am simțit, chiar dacă nu o reprezintă 100%. Să nu se supere cineva pe mine că nu este reușit portretul sau că nu seamănă cu ea. Așa o văd eu. Prefer să pictez clădiri, sunt drepte, clare, sigure, importante. Am o colegă, membră a asociației noastre, care pictează pe sticlă, pe teme religioase. Eu nu aș fi în stare să fac asta. Am descoperit lichenii stabilizați, mușchii și florile uscate, și am văzut tablouri și obiecte care se fac cu aceste materiale. Este destul de scumpă achiziționarea lichenilor, dar se lucrează relativ ușor, se lipesc cu un pistol de lipit și nu se strică în timp, își păstrează forma și culoarea. Lichenii sunt tratați și nu fac gândaci sau

musculițe, au durată garantată de cel puțin 10 ani, nu trebuiesc udați. Am făcut câteva tablouri și obiecte de decor, pe care le-am dat cadou. De altfel, o parte din tablourile făcute de mine au ajuns la un cămin de bătrâni (unde a fost tatăl meu), la o grădiniță și o școală din Filași, la o colegă de-a mea care are o pensiune la mare, cadouri pentru diferite persoane. Nu am vândut niciun tablou. Este prima dată când expun, nu neapărat ca să se vândă, cu toate că nu ar strica să pot recupera o parte din investiția pe materiale, ținând cont că o pânză de 40/50 cm costă cam 160 lei, plus acrilicele, pensulele, și, să nu uit de timpul meu. Le fac pentru plăcerea mea de a-mi umple timpul cu ceva relaxant, pentru bucuria de a le vedea pe pereții casei, iar cadourile mă fac fericită, știind că cineva le admiră.

Ce vă inspiră cel mai mult?

-Frumusețea acestei planete, prin ceea ce ni se oferă gratuit: apă, aer, pământ cu plante, flori, iarbă, copaci, un cer cu sau fără nori, soarele, luna, ploaia, zăpada și căldura verii, dar, nu în ultimul rând, oamenii care știu să fie oameni!

Ați locuit în Banat o perioadă?

-Da, în anul 1975 m-am mutat în Timișoara, lucrând la Catedra militară din cadrul Politehnicii, unde instruiam studenții la pregătirea militară pentru apărarea țării. Am ieșit la pensie tot din Timișoara, după o perioadă de mai mulți ani, când am locuit și lucrat în București.

Ați fost cadru universitar? Ne puteți povesti mai multe despre această experiență?

-Pot spune că da, deoarece aveam program în cadrul Politehnicii la semeni cadrelor didactice, doar că noi predăm tehnici de apărare, instrucție militară, teorie și practică. În aceeași perioadă am terminat și Facultatea de Matematică în cadrul Universității de Vest, la fără frecvență.

Ne puteți spune mai multe despre această perioadă?

-A fost greu, dar și frumos, deoarece eram tânără, îmi întemeiasem o familie, aveam un copil, studiile îmi ocupau mult timp. Activitățile cu studenții au fost

cele care mi-au adus multe bucurii, dar și prietenii printre studenți, fiind cam de aceeași vârstă cu ele.

De ce ați ales orașul nostru pentru acest vernisaj?

-Am venit la Caransebeș împreună cu fondatoarea asociației noastre pentru o activitate, ocazie cu care am cunoscut persoanele de la Cercul Militar, iar colega mea a venit cu ideea de a organiza o expoziție tematică cu ocazia zilei de 1 Decembrie.

Am înțeles că în prezent locuiți la București. Care este locul dumnevoastră preferat din București, unde găsiți o oază de liniște și inspirație?

-Nu este o glumă, dar sincer este balconul meu care este și așa zisul atelier de pictură și mica mea grădină botanică.

Am sesizat că printre picturi cu personaje istorice marcante ale României, regăsim și picturi cu peisaje, din Timișoara; Castelul de Lut, Valea Zănelor, Castelul Bran, și un stil nou de pictură, cu licheni și cu diamante. Ce ne puteți spune despre acest stil de pictură inedit

și modern?

-Am găsit pe net o ofertă de licheni stabilizați și, curioasă cum sunt, am cumpărat, apoi m-am documentat cum se folosesc. Am făcut câteva tablouri și obiecte cadou cu ocazia sărbătorilor de iarnă. Cât despre pictura cu diamante, am găsit un distribuitor de picturi pe numere, am cumpărat și am migălit cam o lună la fiecare tablou, lipind semisfere din plastic, colorate, pe o pânză pregătită special cu un clei. Așa zisele diamante le-am lipit cu penseta. Muuuultă răbdare!! :)

Sunteți o persoană deosebită și un model pentru noi toți, mai ales prin modul în care ați reușit să îmbinați latura artistică, sensibilă, cu viața profesională

de cadru militaresc, care impune un set de norme și un stil de viață riguros. Cum ați reușit acest lucru?

-Tata este de vină! El a fost ofițer timp de 40 de ani, am crescut în spirit spartan așa putea spune. El și-a dorit fată, care să nu facă armata, dar la 18 ani, când eu am optat să candidez la medicină, el mi-a spus: în loc să te întrețin 6 ani și la sfârșit să fii medic într-un sat uitat de lume, cu noroiul

până la fund, te duci la școala militară, pe banii statului, ieși ofițer, te duci la un centru universitar unde ai o mapă sub braț și predai ceva util studentelor. Așa că, asta a fost!

REGINA MARIA
DOKTU ȘILIANA

	Cornel Ungureanu, <i>Dialoguri. Pagini de jurnal.</i> Timișoara, Editura Brumar, 2021, 267 p. ISBN 978-606-726-277-3.
	Cornel Ungureanu, <i>D.R. Popescu și întrebările care rămân.</i> Iași, Editura Junimea, 2021, 88 p. ISBN 978-973-37-2588-6.
	George Vulturescu, <i>Lecturi. „Pe rouă, pe ceață...” 21 de scriitoare în esuri critice.</i> Iași, Editura Junimea, 2022, 204 p. ISBN 978-973-37-2534-3.
	George Vulturescu, <i>Ștefan Aug. Doinaș. Avatarurile primei postumități.</i> Cluj-Napoca, Editura Școala Ardeleană, 2022, 187 p. ISBN 978-606-797-901-5.
	Romulus Pîrву, <i>Trei prieteni.</i> Timișoara, Editura Eurostampa, 2022, 153 p. ISBN 978-606-32-1231-4.

	Idries Shah, <i>Calea sufită.</i> Traducere din limba engleză, note și îngrijire ediție de Stela Tinney. București, Editura Herald, 2021, 333 p. ISBN 978-973-111-890-1.
	Bruce Newman, <i>Ghidul începătorului în budismul tibetan.</i> Prefață de Chökyi Nyima Rinpoche. Traducere din limba engleză și note de Mihai Liță. Pitești, Editura Paralela 45, 273 p. ISBN 978-973-47-3694-2.
	Hans Urs von Balthasar, <i>Dante. O interpretare estetic-teologică.</i> Traducere în limba română de Ioan Milea. Florești, Editura Limes, 2021, 139 p. ISBN 978-606-799-466-7.
	Annick de Souzaenelle, <i>Mergi spre tine însuși. Vocația divină a omului.</i> Cu un nou capitol: „Curcubeul – Testamentul meu”. Traducere din limba franceză de Mihai Laurențiu Gânj. București, Editura Herald, 2022, 222 p. ISBN 978-973-111-998-4.

<https://tablourile-mele.webnode.ro/>

Doltu Iuliana

